

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Grau de Lingüística

Treball de Fi de Grau
Curs 2019-2020

**Anàlisi de la distribució de fricatives i africades al parlar
de Manlleu (Osona)**

Jordi Campàs Caballeria

Tutora: Clàudia Pons-Moll

Manlleu, 12 de juny de 2020

Agraïments

Voldria fer un agraïment molt sincer a totes les persones que, d'una manera o altra, han contribuït que aquest treball arribés a bon port, especialment a tots els informants que han accedit a participar a les enquestes i a la meva tutora, per la comprensió, l'ajut i la guia que m'ha ofert en tot moment. Moltes gràcies.

Resum / Abstract

Aquest treball vol presentar una anàlisi de la distribució de fricatives i africades al parlar de Manlleu a partir d'uns contextos fonològics i franges d'edat i gènere concretes i en base a dades reals obtingudes d'informants anònims. Combina, doncs, una perspectiva fonològica amb una perspectiva sociofonètica.

Paraules clau: fonologia, sociofonètica, canvi lingüístic

This project presents an analysis of the distribution of fricatives and affricates in the Catalan subdialect spoken in Manlleu based on the phonological contexts, age and gender groups, and real data obtained from anonymous informants. Therefore, it combines a phonological perspective with a sociophonetic perspective.

Key words: phonology, sociophonetics, linguistic change

Índex

1. Introducció	6
2. Marc descriptiu	8
2.1. Descripció de fricatives i africades	8
2.2. Distribució de fricatives i africades: perspectiva sincrònica.....	9
2.3. Distribució de fricatives i africades: perspectiva diacrònica	13
2.4. L'estudi de Mier (1986)	15
3. Marc teòric: la sociofonètica.....	18
4. Metodologia	21
5. Anàlisi de resultats	25
5.1. Resultats de les enquestes	26
5.2. Variables lingüístiques.....	26
5.3. Variables extralingüístiques.....	28
5.3.1. El gènere	28
5.3.2. L'edat	29
5.4. Tipus de canvi: context fonològic o variables socials?.....	30
5.5. Recapitulació.....	32
6. Conclusions.....	34
7. Bibliografia	35
8. Annex	37
8.1. Corpus 1	37
8.2. Corpus 2	39
8.3. Respostes dels informants.....	40
8.3.1. Realitzacions africades per paraula.....	40
8.3.2. Respostes dels informants per context fonològic.....	42
8.3.3. Context fonològic.....	45
8.3.4. Gènere	49

8.3.5. Edat	49
8.3.6. Distribució de fricatives i africades en temps aparent	50

1. Introducció

El present treball de final de grau tracta de la distribució dels sons fricatius i africats prepalatals en el parlar català del municipi de Manlleu (Osona), inclòs al dialecte central, a través d'una enquesta realitzada a un conjunt homogeni d'informants, en base a tres variables (una de lingüística i dues d'extralingüístiques): el context fonològic que envolta els sons en qüestió, d'una banda, i l'edat i el gènere dels informants, de l'altra. És un projecte, per tant, que se situa entre una disciplina purament lingüística, la fonologia, i una disciplina més social, la sociofonètica.

L'objectiu primer d'aquest treball és detectar la distribució dels sons fricatius i africats en el parlar de Manlleu, que, a grans trets, sembla que no coincideix amb la distribució que presenta el català estàndard. De fet, ja s'han documentat distribucions diferents de la del català estàndard en algunes zones del català oriental, com el barceloní (a Mier 1986). No obstant, aquest fenomen no s'ha estudiat encara amb profunditat a la localitat de Manlleu, ni tampoc a la plana de Vic o a la comarca d'Osona, més enllà de mencions esporàdiques sense dades concretes que el quantifiquin o l'expliquin per part d'alguns autors (com ara Carme Vilà i Comajoan a *El parlar de la plana de Vic*, 1989).

Per tal, doncs, de donar compte de la manera més completa possible de la distribució de les fricatives i africades en el parlar de Manlleu, vam establir quatre grans objectius. En primer lloc, determinar si el context fonològic en què ocorren aquests sons té alguna influència o no en l'articulació d'un so fricatiu o africad. En segon lloc, esbrinar si els factors extralingüístics de l'edat i el gènere en els parlants influeixen o no en la distribució d'aquests dos sons. En tercer lloc, establir si hi ha cap diferència en funció de la sonoritat en la distribució de fricatives i africades. I en quart lloc, definir si la distribució d'aquests dos sons en el parlar de Manlleu difereix o no de la distribució que en presenta el català estàndard.

Atenent a aquests quatre objectius, vam formular quatre hipòtesis respectives. La primera, el context fonològic sí que té influència en la distribució de fricatives i africades, de manera que hi ha determinades posicions que afavoreixen la variant africada (posició inicial absoluta de mot, posició postconsonàntica). La segona hipòtesi especula que, efectivament, tant l'edat com el gènere són factors determinants en la distribució que presenta cada parlant: en concret, creiem que les dones i la generació jove presentaran més africades que no pas els homes i la

generació adulta. La tercera hipòtesi que vam plantejar-nos va ser que la variant africada apareix sobretot si el so en qüestió és sord. I, finalment, la quarta hipòtesi és que hi ha una diferència en la distribució de fricatives i africades en el parlar de Manlleu respecte a l'estàndard, traduïda en més variants africades en el primer que en el segon.

L'experiment que vam dissenyar per tal de complir els nostres objectius i comprovar la validesa de les nostres hipòtesis està basat en una enquesta consistent en enregistraments sonors d'un total de 41 paraules que contenen un so fricatiu o africad. De cada paraula, se'n va enregistrar la versió africada i la versió fricativa. L'enquesta va passar-se a un grup de 32 informants de característiques lingüístiques homogènies dividits en dos grans grups (per edat, concretada en dues franges, i per gènere, concretat en dos), que, al seu torn, es tradueixen en quatre subgrups (8 homes, 8 dones, 8 informants de 15-30 anys i 8, de 45-60 anys). A partir d'aquí, es va fer una anàlisi de les dades obtingudes per tal d'establir uns patrons que servissin per donar resposta als nostres objectius i per comprovar les nostres hipòtesis.

2. Marc descriptiu

2.1. Descripció de fricatives i africades

Totes les llengües de modalitat oral (no signada) expressen significat lèxic a través de sons articulats d'una manera concreta que els identifica com a únics i diferenciats. Aquests sons, diferents dels crits o les vocalitzacions, s'anomenen sons lingüístics. Cada llengua compta amb un inventari més o menys ampli de sons lingüístics a partir de la combinació dels quals expressa significats i conceptes. Aquests sons s'han classificat, en l'Alfabet Fonètic Internacional (AFI), depenent del seu mode d'articulació (en funció del tipus d'obstacle que s'interposa a la sortida de l'aire i en funció de la manera amb què ho fa), punt d'articulació (en funció del lloc del tracte vocal on hi ha aquesta interposició de l'aire) i sonoritat (en funció de si vibren o no les cordes vocals).

Les fricatives són un tipus de consonants que presenten una constricció notable en algun punt de la cavitat bucal per la qual el flux de l'aire travessa cap a l'exterior (Recasens, 2014: 239). En català, les fricatives poden ser de tres tipus atenent el lloc d'articulació: labiodentals ([f, v]), articulades a partir del contacte del llavi inferior amb les incisives superiors; alveolars ([s, z]), articulades a partir del contacte entre la part anterior de la llengua i la cornisa alveolar; i prepalatals ([ʃ, ʒ]), articulades amb una constricció produïda per l'aproximació entre la part anterior de la llengua i la part anterior del paladar dur. Cadascuna d'aquestes articulacions compta amb el correlat sord (que es produeix sense vibració de les cordes vocals) i el correlat sonor (que es produeix amb vibració de les cordes vocals). Segons el grau de constricció lingual, Recasens (2014), basat en Ladefoged i Maddieson (1996: 138) i Shadle (1990), divideix les fricatives en sibilants o estridents ([s, z, ʃ, ʒ]), pronunciades més constretament, i no sibilants o no estridents ([f, v]), amb una constricció més ampla i plana. A més, les fricatives solen tenir una major durada que d'altres consonants amb altres modes d'articulació, i les fricatives sordes, en català, també solen durar més que no pas les sonores (Recasens 1986: 146–149).

En relació amb les africades, cal que comencem per dir que són un tipus de consonants peculiars, perquè tenen dues fases articulatòries diferents. En primer lloc, presenten una fase oclusiva amb explosió (el flux de l'aire és aturat per ser alliberat posteriorment) seguida d'una fase fricativa (en què hi ha una constricció del pas de l'aire). Tant la fase oclusiva com la fase fricativa són homorgàniques, és a dir, comparteixen el punt d'articulació (Recasens 2014: pàg.

264). Segons Bonet i Lloret (1998: 176), però, les dues consonants que formen l'africada no han de ser necessàriament homorgàniques, sinó que a vegades ho esdevenen a partir de l'assimilació del punt d'articulació per part de l'oclusiva en relació a la consonant fricativa (que és coronal en termes de punt d'articulació major). El català compta amb quatre consonants africades, dues de prepalatals ([tʃ, dʒ]) i dues d'alveolars ([ts, dz]). Les primeres són molt més habituals que les segones i, igualment, els contextos d'aparició de les segones són més restringits: [ts, dz] se solen donar únicament en posició intervocàlica medial (per exemple, *potser* o *setze*) i [ts] es dona també com a resultat de l'addició del morfema de plural a una oclusiva dental final (com *gots*, *pots* o *torts*). En posició intervocàlica, sobretot en posició posttònica (Bonet i Lloret, 1998: 177), la durada de l'element oclusiu de les africades sol ser més prolongada en els dialectes oriental, occidental, mallorquí i en zones extremes del valencià que no pas al valencià general.

És interessant també comentar que hi ha diferències respecte a la representació fonològica de les africades. Tal com assenyalen Bonet i Lloret (1998: 177), alguns autors les tracten com a dos fonemes diferenciats, i no pas com a un de sol, per diversos motius, com ara una distribució en el lèxic molt limitada o uns contextos fonològics d'aparició molt restringits. En català central, per exemple, en posició inicial només les trobem en manlleus, i normalment es fricatitzen (*tsar*, molt sovint, és [sár]); en posició intervocàlica s'hi donen més sovint, tot i que amb molt poca freqüència en el cas de [ts]; en posició final absoluta, només les africades sordes en virtut de la regla d'ensordiment d'obstruents finals, per la qual tots els sons de final de mot esdevenen sords (o s'hi mantenen, si subjacentment ja ho eren); i, en canvi, en posició final de mot seguida de vocal o consonant sonora, per la regla d'assimilació de sonoritat de fricatives i africades, hi apareixen les africades sonores, no les sordes. Recasens (1993), encara segons Bonet i Lloret (1998: 177), considera totes les africades com a dos fonemes diferents subjacentment, en la línia d'Alarcos (1979). Badia (1973), en canvi, considera bifenemàtica només /ts/, però no la resta d'africades, que les tracta com un sol fonema.

2.2. Distribució de fricatives i africades: perspectiva sincrònica

Les fricatives i africades presenten distribucions diferents en els dialectes catalans. En veurem, a tall general, la distribució als parlars del català i, més a tall específic, com es distribueixen en català oriental central. La *Gramàtica de l'Institut d'Estudis Catalans* (GIEC: 2016) resumeix,

en el quadre reproduït a continuació, la distribució de fricatives i africades dins del mot en els dialectes catalans, sense entrar gaire a fons en particularitats i fenòmens desviats del català estàndard:

Quadre 4.2				
Distribució de les consonants sibilants prepalatals segons els parlars				
Posició en el mot	Consonants			Exemples
	En la major part de l'oriental	En nord-occidental i tarragoní	En valencià	
Inicial	[ʃ]	[tʃ]		Xoc, xalet, xafardejar
	[tʃ]			Txec, Txaikovski, Txell
	[ʒ]	[dʒ]		Jardí, ginebre, Jordi
Interior (darrere de consonant)	[ʃ]	[tʃ]		Panxa, perxa, Conxa
	[ʒ]	[dʒ]		Menjar, penges
Interior (darrere de vocal)	[ʃ]	[jʃ]		Baixa, queixal, Eiximenis
	[ʒ]	[ʒ]/[jʒ]	[dʒ]	Rajar, bogeria, Magí, Roger
	[tʃ]			Cotxe, despatxar, ratxa, Meritxell
	[dʒ]			Imatge, metge, mitja, Otger
Final	[ʃ]	[jʃ]		Coix, baix, Aleix, Foix

	[tʃ]	Boig, cartutx, mig
--	------	-----------------------

Fig. 1. Distribució de les consonants sibilants prepalatals segons els parlars. Extret de la *GIEC*, 2016: pàg. 59

Recasens (2017) fa una diferenciació entre fricatives i africades sordes i sonores (correlat sord i sonor) per a establir-ne els contextos d'aparició. Pel que fa al correlat sord, estableix que en posició inicial de mot es realitza generalment com a [ʃ] en rossellonès, balear i català central no meridional. En aquest darrer cas, i citant Mier (1986), indica que pot alternar amb una realització africada en algunes paraules sobretot en els parlants joves (per exemple, *xocolata* amb [tʃ] o *xemeneia* amb [ʃ]). El català nord-occidental, el valencià i l'alguerès presenten sistemàticament [tʃ], amb l'excepció, en valencià, d'alguns mots de procedència no llatina (realitzats amb [ʃ]). Igualment, les comarques occidentals limítrofes amb zones de parla oriental poden presentar alternances [tʃ~ʃ].

En posició postconsonàntica, el balear, el rossellonès i l'oriental septentrional i el central presenten [ʃ], tot i que la realització de [tʃ] entre els joves parlants d'oriental meridional és força freqüent. La variant africada és la pròpia del valencià, el nord-occidental, l'alguerès, i la parla de Conca de Barberà, el Camp de Tarragona (excepte el municipi de Masllorenç, documentat per Recasens (1985: 141), on [tʃ] és propi després de [n] i [ʃ] després de [r] i part del Penedès. Igualment, en les zones frontereres del dialecte nord-occidental amb l'oriental hi ha variació en funció dels parlants: o bé presenten una alternança entre la variant fricativa i l'africada, o només l'africada.

En posició intervocàlica, la distribució de fricatives i africades és més homogènia. El dialecte oriental presenta majoritàriament la variant fricativa (genuïna en rossellonès, balear, alguerès i oriental). La resta de parlars orientals fan excepcionalment ([jʃ]): el Capcir (Catalunya Nord), algunes àrees de l'Alta Cerdanya, l'Anoia (Calaf), el Berguedà, el Solsonès (documentat a Sant Llorenç de Morunys per Schädel 1909: 396), el Camp de Tarragona, la Conca de Barberà i part del Penedès meridional fins al Vendrell. En relació amb els parlars occidentals, en general presenten [jʃ].

Finalment, en posició final de mot postvocàlica, Recasens assenyala que s'hi dona la mateixa situació que en la posició intervocàlica amb poques excepcions molt focalitzades dialectalment. Quant al correlat sonor, cal dir primer que Recasens fa una distinció, en alguns casos, entre els grups consonàntics J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i *Ge,i*; i els grups TIC, DIC, NIC i GINE (que haurien donat paraules com *fetge*, *metge*, *formatge*, *imatge* o *boig/boja*, és a dir, la majoria africades). En posició inicial de mot, Recasens assenyala que, en balear, rossellonès i oriental, els grups fonètics llatins J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i *Ge,i*, en els quals ens centrem nosaltres perquè és on pot haver-hi més alternances de realitzacions fricatives i africades, es resolen amb [ʒ]. Malgrat això, la fricativa tendeix a africar-se en posició inicial absoluta (després de pausa) i en pronúncia emfàtica, sobretot entre els parlants joves del balear i el barceloní. Les poques zones orientals que sistemàticament pronuncien [d̪ʒ] són la Conca de Barberà i el Camp de Tarragona (limítrofes amb el nord-occidental). El valencià, l'alguerès i bona part del nord-occidental presenten la variant africada. A diferència del correlat sord, les comarques meridionals i septentrionals del dialecte nord-occidental presenten [ʒ] i no [d̪ʒ], com seria d'esperar, i, en alguns casos, alternança dins del mot.

En posició postconsonàntica, els dialectes rossellonès, balear i oriental no meridional pronuncien generalment [ʒ]. Les excepcions, altre cop, són les comarques de la Conca de Barberà, el Camp de Tarragona, part del Penedès i, també, l'alguerès ([d̪ʒ]). L'africada sonora és pròpia del nord-occidental i el valencià (excepte les zones de domini apitxat, que pronuncien l'africada sorda). Pot haver-hi casos d'alternança entre l'africada i la fricativa a les comarques septentrionals i centrals del nord-occidental i a Masllorenç (Camp de Tarragona, on Fortuny (1982: 65 i 68) identifica que l'africada és afavorida per [n] i la fricativa, per [r]). Recasens, a més, especula que el barceloní deu tendir a l'africació darrere de consonant (no n'especifica cap en concret).

En posició intervocàlica, els grups consonàntics llatins J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i *Ge,i* es resolen amb [ʒ] en rossellonès; la zona delimitada per la Cerdanya, el Berguedà, Solsona, l'Anoia, el Garraf i Vilafranca del Penedès (d'acord amb Alcover 1908, corresponent a l'oriental); les zones septentrional i ponentina del nord-occidental, i part de la Noguera, el Baix Cinca i la major part del Baix Aragó (tot i que en les localitats baixoaragoneses que apitxen podria predominar-hi la variant africada sorda). En balear, la variant pròpia és la fricativa, tot i que alterna amb l'africada en un nombre considerable de paraules, sobretot en menorquí i

mallorquí. Igualment, als bisbats de Girona i Elna i en altres indrets septentrionals del Principat, l'africada [d̪ʒ] es realitza com a fricativa amb una certa regularitat en posició posttònica (com ara *mitja*, Recasens 2017: 206). En relació amb el dialecte occidental, [jʒ] és la solució pròpia del nord-occidental i les comarques meridionals de l'oriental. A la zona de la Ribagorça i la Llitera, la pronúncia genuïna és [j], tot i que els mots que contenen [ʒ] en català estàndard es realitzen amb l'africada sorda. L'africada sonora és la solució característica del valencià (excepte els territoris de domini apitxat, que presenten el correlat sord) i de l'alguerès.

No hi ha presència de correlat sonor en posició final absoluta de mot perquè, com hem indicat a la pàg. 8, en català hi actua l'ensordiment d'obstruents finals, pel qual totes les obstruents (oclusives, africades i fricatives) passen a ser sordes a final de paraula.

Així doncs, i resumint, és d'esperar que en el nostre estudi trobem les següents realitzacions: en el correlat sord, [ʃ] de manera molt general en tots els contextos i, en el correlat sonor, [ʒ] també de manera molt general i en tots els contextos. Segons Recasens (i Mier), els únics casos de variants africades en els parlars orientals són, d'una banda, les comarques limítrofes amb zones occidentals (sobretot el Camp de Tarragona i la Conca de Barberà) i, d'altra banda, però de manera menys freqüent, entre el jovent de les comarques meridionals, sobretot en el barceloní.

2.3. Distribució de fricatives i africades: perspectiva diacrònica

La lingüística històrica romànica ha determinat que, als contextos en què alguns dialectes presenten un so fricatiu i d'altres un d'africat, l'origen llatí del grup consonàntic en qüestió és el mateix. Així, per entendre la distribució d'aquests sons no podem recórrer únicament a la sincronia, sinó que és important tenir en compte aspectes diacrònics per a una comprensió més global i profunda del fenomen. En aquest sentit, Recasens (2017: 207-214) cita quatre teories que han pretès explicar la confusió entre sons fricatiu i sons africats.

La primera teoria és la de Coromines (1974: 260), que defensa que, en un estadi antic de la llengua, els grups consonàntics J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i Ge,i haurien evolucionat cap a l'aproximant [j] (que encara es conservaria en el pallarès-ribagorçà). L'aproximant, amb el temps, hauria esdevingut una fricativa prepalatal sonora ([ʒ]) i, finalment, s'hauria reforçat esdevenint africada a tot el Principat, excepte en les zones septentrionals, on s'hi hauria mantingut la fricativa, especialment en posició posttònica. En mallorquí, l'africació també

s'hauria produït en posició postaccentual. En valencià i nord-occidental, l'africació s'hauria estès a tots els contextos anteriors, amb l'excepció dels parlars meridionals, el Baix Aragó i el valencià septentrional (l'africació hi hauria operat amb menys mesura). La distribució de fricatives en contextos on hauria operat aquest procés d'africació es relacionaria fonamentalment amb l'analogia.

Una segona teoria seria la de Badia (1951: 184), per la qual, com afirma Coromines, [j] seria la solució dialectal més antiga dels grups consonàntics llatins mencionats (conservada en pallarès-ribagorçà). Aquesta [j] s'hauria reforçat en [ɟ] i, posteriorment, [ʒ] en alguns dialectes i [d͡ʒ] en d'altres de forma independent, és a dir, no hi hauria un estadi fricatiu intermedi que hauria acabat donant l'africada, sinó que fricativa i africada s'haurien desenvolupat independentment a partir de [ɟ]. Cerdà (1964) creu que [jʒ] (característic dels dialectes occidentals) seria anterior a [ʒ] (per tant, seria un possible estadi intermedi entre [ɟ] i [ʒ], que hauria romàs només en els parlars occidentals mentre que els parlars orientals haurien canviat a [ʒ]). Similarment, [jʃ] seria també anterior a [ʃ].

Recasens, a continuació, recull una tercera teoria atribuïda a, textualment, “altres tractadistes” (pàg. 209). Aquesta teoria proposa que la solució més antiga als grups J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i Ge,i hauria sigut l'africada, no pas la fricativa. Prova d'això seria que l'alguerès conserva les africades (i és un parlar que ben aviat s'aïllà dels dialectes catalans de la península i els Pirineus) i que hi ha un nombre considerable de vocables en balear que mantenen les africades, de manera que suggeriria que el procés de desafricació s'hauria esdevingut tardanament (el dialecte balear és dels més conservadors dels dialectes catalans). Cap al segle XIV, als parlars septentrionals hi hauria hagut un procés de desafricació de [d͡ʒ] en posició intervocàlica, que hauria resultat en la fricativa. Aleshores, i progressivament, la desafricació s'hauria anat estenent a d'altres contextos fonològics mentre el fenomen s'estenia també territorialment a la major part del dialecte oriental (segle XV) i parts del nord-occidental (properes al subdialecte tarragoní); no hauria arribat, doncs, al valencià. Malgrat aquest procés general de canvi, l'africada s'hauria mantingut en posicions sil·làbicament prominents: en posició posttònica al Principat; i en posició inicial de mot, postconsonàntica i intervocàlica en alguns vocables de l'occidental (i alguns parlars oriental sota influència d'aquest dialecte).

Finalment, la quarta teoria esmentada per l'autor és, de fet, la seva pròpia: juntament amb altres autors, Recasens defensa que els grups J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i Ge,i haurien donat inicialment [j]. Posteriorment, aquest so s'hauria reforçat en [d̪] a totes les posicions excepte les posicions febles (intervocàlica i final de mot), on s'hauria simplificat a [j]. Aquest hauria sigut el procés general, tot i que els defensors d'aquesta teoria admeten que aquests canvis no s'haurien esdevingut de la mateixa manera a tot el Principat. Així, per influència del pallarès-ribagorçà, que no hauria reforçat la [j] en l'africada, les zones septentrionals de l'occidental presentarien [ʒ] (menys reforçada) en comptes de o juntament amb [d̪] (més reforçada). Igualment, la fricativa intervocàlica de l'oriental (menys reforçada) provindria de [d̪] (que s'hauria simplificat en posicions febles): la simplificació intervocàlica en la fricativa s'hauria originat en els parlars septentrionals orientals i, a partir d'allí, s'hauria estès a tot el dialecte oriental i a bona part de l'occidental. Podem constatar que l'africada era la solució primera en aquest dialecte pel fet que a final de mot (posició feble) es conserva en un nombre important de formes lèxiques (ex. *raig*, *boig*). Per tant, l'africada hauria sigut vigent també en posició intervocàlica (apunta Recasens, però, que abans de la caiguda de les vocals àtones), i només s'hauria simplificat en fricativa en aquest cas, no pas a final de mot.

Per tant, i posant el focus novament en el nostre estudi, podem concloure que, seguint la teoria de Recasens, tindríem més possibilitats de detectar realitzacions africades en posicions sil·làbicament prominents (en síl·laba tònica, principi de mot) que no pas en posicions febles (entre vocals, final de mot). D'acord amb Coromines, però, en posició posttònica podria ser que hi trobéssim restes de fricatives (Osona no se situa ben bé al nord del Principat, més aviat al centre, i l'autor indica que en els parlars septentrionals s'hauria mantingut la fricativa en posició postaccentual). Segons Badia, en canvi, no hauríem de trobar realitzacions africades en el nostre estudi perquè el parlar de Manlleu és clarament oriental, dialecte de presència majoritària de [ʒ] i no [d̪] quant als grups consonàntics J, B[j]-V[j], D[j], G[j] i Ge,i.

2.4. L'estudi de Mier (1986)

Fins a aquest punt, hem tractat, des d'un punt de vista eminentment descriptiu (sincrònic i diacrònic), la distribució de fricatives i africades en els dialectes catalans. No obstant, el nostre treball se centra en la distribució d'aquests sons en el parlar de Manlleu, adscrit al dialecte oriental. En aquest sentit, l'estudi de Mier (1986) ens permet, d'una banda, apropar-nos a dades

reals i força actuals d'un dels parlars de l'oriental (el barceloní) quant a la distribució de fricatives i africades i, de l'altra, ens ofereix un model que podem tenir en compte per a la preparació del nostre propi estudi.

Mier realitza un estudi força extens d'un total de cinc fenòmens lingüístics diferents que analitza tenint en compte no només variables de caire purament lingüístic (com el context fonològic del fenomen en qüestió), sinó també variables de caire social: l'edat, el sexe, el nivell ocupacional, la influència del castellà i l'alfabetització en català. Així doncs, fa un estudi més de tipus sociolingüístic. La mostra d'informants que empra és d'un total de 43 i la metodologia d'obtenció de dades és l'entrevista sociolingüística (per a una descripció més acurada, pàg. 43-46).

D'entre els fenòmens estudiats per Mier, el que ens interessa és el que ella anomena l'"africació" (i no distribució) de [ʃ] i [ʒ] en barceloní. Nosaltres, però, parlem de "distribució" tenint en compte els arguments aportats per Recasens (2017, en aquest treball veg. pàg. 12-14), segons els qual aquests dos sons tindrien un origen llatí comú, i no pas orígens diferents. Per a l'anàlisi d'aquest fenomen, l'autora té en compte variables lingüístiques (la posició del so en qüestió dins del mot: inicial, postconsonàntica i intervocàlica) i també variables socials: assenyala que només pot tenir en compte, per manca de dades, el sexe, l'edat i la influència del castellà (pàg. 70). Per al fenomen de l'africació, fa servir tant la conversa informal (on, per tant, l'autora no imposa directament paraules concretes, sinó que és l'entrevistat qui, parlant, produeix paraules aleatòries on s'hi pugui donar el fenomen) com una llista de paraules que fa llegir a l'entrevistat, en la qual té només en compte 5 paraules per a la fricativa sorda en posició inicial (pàg. 107), 1 per a la posició intervocàlica (pàg. 107) i 3 per a la postconsonàntica (pàg. 107); i 8 mots per a la fricativa sonora en posició inicial (pàg. 75), 1 per a la posició intervocàlica (pàg. 107), i 2 per a la postconsonàntica (pàg. 107). Per tant, el corpus escrit complet, obviant els mots distractors, és de 20 paraules.

En relació amb la posició postconsonàntica, Mier analitza els contextos de [n] + [ʃ, ʒ], [r] + [ʃ, ʒ] i [b] + [ʃ, ʒ], pel fet que són els únics en què, en la llengua informal i genuïna (sense tenir en compte termes científics o molt especialitzats), les fricatives en qüestió poden anar precedides de consonant. En el cas de [n] + [ʃ, ʒ], l'autora acaba descartant aquest context perquè afirma que la transició entre nasal i fricativa implica una implosió molt semblant a una oclusiva, de manera que sempre hi ha un grau d'africació que, no obstant, no es deu al fenomen objecte

d'estudi, sinó a les característiques articulatòries de la combinació d'una nasal i una fricativa (pàg. 73). De fet, però, Recasens no considera que això pugui equiparar-se a una africada: l'autor assenyala, textualment, que “[e]l procés d'epèntesi [d'un “breu element oclusiu entre C1 nasal i C2 = /s, z, ʃ, ʒ/”] no pot operar en els grups /nʃ/ i /nʒ/ del dialecte valencià per tal com /ʃ, ʒ/ postconsonàntiques es fan africades en aquest dialecte.” (Recasens 2014: 170). Per tant, si considerem que aquest fenomen no opera quan la consonant precedent és africada, no tindríem motius per pensar que l'africació de [ʃ, ʒ] precedida de nasal en català central, per exemple, fos deguda a aquesta epèntesi d'oclusiva entre nasal i prepalatal que, altrament, l'autor defineix com a “variable” i amb una freqüència d'aplicació depenent de la “repetició, del parlant i d'altres factors”. Per tant, no seria sistemàtica, mentre que potser les dades indicarien que sí que ho seria l'africació en aquest context.

Els resultats de l'estudi de Mier conclouen que l'africació de [ʃ] i [ʒ] s'ha d'entendre com un mateix fenomen amb implicacions diferents. D'una banda, l'africació de [ʃ] en posició inicial de mot s'explicaria clarament per difusió lèxica. La difusió lèxica defensa que el canvi fonològic és fonèticament abrupte (canvi d'un fonema A a un fonema B de cop) i lèxicament gradual (el canvi s'estén de paraula a paraula, no de context fonològic a context fonològic). Per tant, segons la paraula, el parlant fa servir la variant africada o la fricativa, i només hi ha un parlant que evidencia estar encara en el procés de transició (variació en la pronunciació). En relació amb [ʃ] en posició intervocàlica, pels mots que obtingué Mier dels informants en l'estil de conversa informal (*m'aixeco* o *l'Eixample*) determina tractar-los com si els parlants consideressin el so en qüestió en posició inicial, reinterpretant els mots com a *me xeco* i *la Xample* (Mier 1986: 73). Així, també s'explicarien per difusió lèxica. Finalment, els casos de [r] + [ʃ] s'explicarien, sobretot, per la influència del castellà: Mier obté moltes instàncies d'africació únicament a *carxofa* (molt semblant a *alcachofa*) i *marxar* (molt semblant a *marchar*), però no a *xarxa* (*red* en castellà). Per tant, atribueix l'africació a la influència del castellà, tot i que també la relaciona amb la difusió lèxica (pàg. 74).

En relació amb els contextos d'aparició de [ʒ ~ dʒ], Mier conclou que no fora bo explicar-los per difusió lèxica, sinó en funció del context fonètic precedent. En posició inicial de paraula, creu que hi ha variació lliure entre [ʒ] i [dʒ] en funció del parlant; en posició intervocàlica, l'africació es donaria només en un nombre molt reduït de mots i no se'n podria derivar cap casuística concreta; finalment, quant a [r] + [ʒ] i [b] + [ʒ], hi hauria molta variació també entre

els informants, tot i que Mier estableix la jerarquia següent: antecedita de [n] (tot i haver dit anteriorment que no es considerarien aquests casos) s'africa en molts casos, antecedita de [b], en la meitat dels casos i antecedita de [r], en pocs casos.

3. Marc teòric: la sociofonètica

El nostre treball pretén establir la distribució de fricatives i africades en el parlar de Manlleu tenint en compte dues variables extralingüístiques: l'edat i el gènere. Així, s'emmarca, des d'un punt de vista teòric, al si d'una disciplina que entrelaça la fonètica amb la sociolingüística: la sociofonètica. D'acord amb Hay i Drager (2007), l'objectiu principal d'aquesta branca de la lingüística és estudiar la variació fonètica condicionada per factors socials (no-lingüístics), és a dir, com les característiques socials dels individus n'influencien la parla en l'àmbit fonètic. Les primeres variables socials que van detectar-se com a decisives en aquest sentit foren l'edat, la classe social, l'estil discursiu del parlant i la integració a la comunitat local (Labov, 1966, 1972). A partir d'aquest punt, nombrosos acadèmics van començar a tenir en compte variables extralingüístiques per a l'anàlisi de fenòmens lingüístics, i així, en el camp de l'estudi dels sons, s'anà consolidant la sociofonètica. Generalment, les variables extralingüístiques que solen tenir-se en compte en estudis sociofonètics són, com a mínim, tres: l'edat, el sexe / gènere i la classe social. No obstant, com més variables s'hi incloguin, més acurat i concís és l'estudi. Contràriament a Hay i Drager, Labov no considera que la sociofonètica s'hagi de separar de la sociolingüística perquè, malgrat que la primera se centri exclusivament en fenòmens fonètics, la part extralingüística i els mètodes de recerca (entrevistes, qüestionaris, enregistraments) beuen directament de la sociolingüística (Labov 2006: 501).

La rellevància dels estudis sociofonètics passa per l'assumpció de la hipòtesi del temps aparent (*"apparent-time hypothesis"* a Hay i Drager 2007: 91). Partint de dues franges d'edat diferents (una conformada per informants nascuts abans i, doncs, més grans que els de l'altra), aquesta hipòtesi considera que el sistema fonològic de cada individu es forma durant l'adolescència i primera joventut i queda fixat en l'edat adulta, de manera que les diferències en el fenomen lingüístic objecte d'estudi entre les dues franges d'edat evidenciaria que s'estaria produint un canvi lingüístic: la generació jove, motor del canvi lingüístic, estaria introduint innovacions que la distanciaria de la generació adulta (amb un sistema fonològic fix i, per tant, difícilment alterable). Així, segons Nevalainen i Raumolin-Brunberg (2017: 83), com més jove és una

generació, més s'espera que adopti la forma innovadora en relació amb les generacions anteriors, i que la utilitzi amb més freqüència.

En sociofonètica, les variables extralingüístiques (per exemple, socials) i lingüístiques (per exemple, el context fonètic) que afecten un fenomen lingüístic solen entendre's en termes binaris, sobretot pel fet que s'apliquen mètodes estadístics per comprovar els resultats de l'estudi basats en variables categòriques que poden estar formades per categories discretes (Hay i Drager 2007: 92). Així, podem fer un estudi molt complet amb variables molt específiques, però estadísticament es prefereix la generalització per tal d'obtenir resultats més fiables. Igualment, les variants (cada una de les formes fonètiques que pot adoptar el fenomen objecte d'estudi, com ara, hipotèticament, [r] i [ɾ]) s'estableixen de forma arbitrària a partir del contrast en el contínuum fonètic: en el nostre cas, per exemple, hi hauria una transició entre [ʃ] i [tʃ] en base al grau d'oclusió, que nosaltres simplificaríem en oclusió absent ([ʃ]) i oclusió clarament perceptible ([tʃ]). És possible tenir en compte més variants fonètiques (detectables a través d'espectrogrames i altres tècniques de laboratori) i, igualment, més variables (a través de qüestionaris i entrevistes més àmplies), tot i que l'anàlisi posterior esdevé més complexa i, en ocasions, és probable que els mètodes estadístics per comprovar els resultats no puguin aplicar-se de manera satisfactòria.

Com hem dit, les tres variables extralingüístiques més recurrents en estudis sociofonètics són l'edat, el gènere i la classe social. A causa de les dificultats teòriques per definir la pertinença a una o altra classe social i les mateixes classes socials, a més de les limitacions del nostre estudi, ens fixarem sobretot en el gènere i l'edat. La qüestió de l'edat està lligada al fenomen conegut com a *age-grading* (Nevalainen i Raumolin-Brunberg 2017: 8) o *variació per edat*, que sovint es fa servir com a crítica a la hipòtesi del temps aparent (on la variació per edat podria distorsionar-nos els resultats). Entenem per variació per edat el canvi lingüístic que un individu pot experimentar en el seu idiolecte al llarg de la seva vida sense que es tradueixi en un canvi lingüístic en el marc de la comunitat. Malgrat entendre's com a individual, aquest canvi no és aleatori ni específic de cada individu, sinó que, segons les autores, sol seguir uns patrons depenent de la L1, com ara la major freqüència d'ús de formes estàndards en adults que no pas en joves o persones d'edat avançada (citant Downes 1998: 223-224). Així, la variació per edat és un tipus de variació en tendències i freqüències d'ús de determinades formes lingüístiques en funció de la franja d'edat de l'individu. Labov (2006: 501), en aquest

sentit, matisa la influència que la variació per edat té en el canvi lingüístic a partir de les conclusions de l'estudi de Sankoff (2002): la variació que pugui experimentar un individu al llarg de la seva vida no és tan accentuada com la variació que experimenta tota la comunitat en el mateix període de temps. Per tant, la variació per edat té poca influència en el canvi lingüístic, i recalca que els adults que sí que lideren un canvi lingüístic són una minoria i se situen a la franja de la primera joventut, molt propers a l'adolescència, que és la franja d'edat que sol encapçalar els canvis lingüístics. La relació entre la variació lingüística i el canvi lingüístic es troba molt ben formulada a Weinreich et al. (1968): 188 (extret de Bosch-Roura 2017: 33): “[n]ot all variability and heterogeneity in language structure involves change; but all change involves variability and heterogeneity”.

Pel que fa al gènere, Labov, per mitjà del seu estudi sobre l'anglès de Filadèlfia, va determinar que la importància del gènere en el canvi lingüístic no rau en les diferències fisiològiques del tracte vocal femení respecte del masculí, sinó en les diferències socials entre ambdós gèneres (Labov 2006: 503). Per això, en aquest treball optem per l'etiqueta *gènere* i no *sexe*. De fet, l'autor va comprovar que, en dos dels tres canvis que analitza en relació amb l'anglès de Filadèlfia, les dones estaven una generació més avançades que els homes i, doncs, podem derivar-ne el fet que són més innovadores elles que no pas ells. Les dones serien, quant al gènere, l'equivalent als adolescents quant a l'edat, és a dir, líders del canvi lingüístic. És interessant la perspectiva que aporten Nevalainen i Raumolin-Brunberg (2017) a la qüestió: parlen de la paradoxa del gènere (pàg. 111), emmarcada en els dos grans tipus de canvi lingüístic que identifiquen (el canvi des de baix, promogut per les classes populars, i el canvi des de dalt, promogut per les classes dominants). Segons aquesta paradoxa, en els canvis des de dalt les dones afavoririen més que els homes les formes estàndard, de prestigi social i, tanmateix, en els canvis des de baix, adoptarien les formes innovadores amb més freqüència que els homes. Per tant, serien líders de tots dos tipus de canvis (en els primers, solen introduir-se formes que acaben esdevenint prestigioses, estàndard i, en els segons, formes no estàndard que acaben esdevenint generals).

Un altre aspecte tingut en compte en els estudis sociofonètics és l'anàlisi acústica de les diverses instàncies del fenomen estudiat per tal d'assegurar que les possibles diferències siguin realment diferències i no pas percepcions errònies de l'investigador (Pons-Moll i Wheeler, 2009: 6). D'aquesta manera, les dades obtingudes esdevenen fiables i es redueix la subjectivitat en la percepció que, altrament, podria alterar els resultats de l'estudi.

Finalment, convé tenir presents les dues visions més generals que busquen raonar la transmissió del canvi fonològic, les vies de difusió. D'una banda, destaca la visió neogramàtica (Labov 2006: 509), per la qual el canvi seria fonèticament gradual i lèxicament abrupte (recollit també a Mier 1986: 67), és a dir, es produiria en totes les paraules del lexicó al mateix temps i aniria avançant a ritmes diferents en funció del context fonètic de cada mot. En el nostre cas, per exemple, podríem establir la hipòtesi que, en tots els mots, [ʃ] acabarà esdevenint [tʃ] i que el procés serà més ràpid o més lent depenent de factors com la posició del so respecte la síl·laba tònica o el tipus de sons precedents. D'altra banda, la visió lexicalista (anomenada difusió lèxica), defensa que el canvi és fonèticament abrupte i lèxicament gradual, o sigui, el canvi en el so és instantani i circula de paraula en paraula fins a abraçar tot el lexicó. Un exemple seria que el canvi de [ʒ] a [dʒ] a principi de mot s'hagi esdevingut i s'estigui escampant de mot en mot en funció del context fonètic. Com hem comentat en l'apartat anterior, la mateixa Mier atribueix a la difusió lèxica el pas de [ʃ] a [tʃ] en posició inicial de mot, intervocàlica i postconsonàntica (Mier 1986: 72-74).

4. Metodologia

Des d'un primer moment vam determinar que, per a un treball d'aquestes característiques, era fonamental obtenir dades a partir de mètodes adequats a la nostra investigació. Alhora, érem conscients de les limitacions de les nostres possibilitats: un estudi de, més o menys, mig curs de durada no podia ser gaire ambiciós i s'havia de cenyir al temps i a les capacitats de l'investigador. Feta aquesta reflexió, vam fixar-nos sobretot en la tesi doctoral d'Eva Bosch-Roura (2017), perquè era un estudi semblant al nostre que, a més, detallava amb profunditat els mètodes i criteris que havia seguit quant a la selecció dels informants i l'obtenció de dades lingüístiques. L'autora se situa en la línia de la sociofonètica per tal de conduir una anàlisi de la producció de les vocals mitjanes posteriors en el dialecte gironí, de manera que és fàcil establir tres grans punts comuns amb el nostre estudi: una delimitació geogràfica i dialectal clara, un fenomen lingüístic concret i amb variació, i el marc d'anàlisi de la sociofonètica.

Per a l'elaboració de la metodologia, vam tenir en compte, bàsicament, dos factors: el conjunt d'informants i les seves característiques, i el mètode d'obtenció de dades. Seguint el raonament de Bosch-Roura (2017: 85), vam decidir que l'informant havia de tenir el català com a llengua primera i majoritària en les relacions personals i socials per tal d'evitar el mínim possible les

interferències fonètiques del castellà. Val a dir que el castellà no té ni la fricativa prepalatal sonora, ni l'africada prepalatal sonora, ni la fricativa prepalatal sorda, però, d'acord amb Mier (1986: 71), hauria contribuït igualment a accelerar el procés d'africació de les fricatives prepalatals i, a més, el seu mateix estudi posa de manifest la relació entre l'ús de *tenir que* (una estructura lingüística calcada del castellà) i l'africació. Igualment, i tenint en compte que el nostre estudi se centra en el català parlat a Manlleu, vam establir que l'informant havia d'haver nascut i viscut la major part de la seva vida al municipi per tal de reduir la influència d'altres parlars catalans. S'ha permès, així, que els informants 1 i 22 participessin a l'estudi perquè, malgrat no viure a dia d'avui a Manlleu, fa menys d'un any que en van marxar (veg. fig. 3 a l'annex). A diferència de Bosch-Roura (2017: 86), no vam tenir en compte la procedència geogràfica dels progenitors dels informants, però sí l'origen lingüístic. La raó principal és que ens hauria estat molt més difícil reunir un nombre significatiu d'informants dels quals tinguéssim prou informació biogràfica i lingüística en un període de temps tan curt. Ara bé, els progenitors de tots els informants seleccionats són també d'L1 catalana.

Així doncs, prenent per base els treballs de Mier (1986: 42) i Bosch-Roura (2017: 86-87), els arguments exposats al marc teòric i les limitacions del nostre treball, vam determinar únicament dues variables extralingüístiques: l'edat i el gènere (fem servir la paraula *gènere* i no *sexe* d'acord amb l'argument de Labov resumit a pàg. 18). Totes dues variables eren fàcilment identificables en els informants i oferien molt poc marge d'error a l'hora de definir-ne les variants. Vam descartar la classe social (que contemplen tant Mier com Bosch-Roura) pels arguments exposats a pàg. 17, i també el grau d'influència del castellà i l'alfabetització en català (estudiats per Mier, però difícilment quantificables o categoritzables en un estudi com el nostre). Vam decidir tractar tant l'edat com el gènere en termes binaris per tal de simplificar l'estudi i poder establir fàcilment correlacions i comparacions un cop obtinguts els resultats. Així, vam dividir les variables en dues variants: joves i adults (edat), i homes i dones (gènere). A partir d'aquesta base, vam determinar que el gruix de participants al nostre estudi havia d'estar compost pel mateix nombre d'homes que de dones per tal d'observar, *a posteriori*, qualsevol diferència lingüística (o no) entre tots dos gèneres. En segon lloc, i basant-nos en la hipòtesi del temps aparent (pàg. 16-17), vam establir dues franges d'edat suficientment diferenciades per comprovar possibles diferències (o no) entre elles. Una primera franja abastaria els nois i noies d'entre 15 i 30 anys (situats a l'adolescència i primera joventut, etapes molt rellevants per al canvi lingüístic, explicat a pàg. 17-18) i una segona franja, adults d'entre 45 i 60 anys (amb un idiolecte ja consolidat i força estable, no canviant). Així, la parla d'aquesta

segona franja reflectiria el parlar manlleuenc de les dècades del 1960–1980 i, en canvi, la primera reflectiria el parlar actual (dècades 2000-2020). Considerem que una separació de, més o menys, 20-30 anys és suficient perquè qualsevol canvi hipotètic ja pugui percebre's a la generació més jove.

Pel que fa a la mostra d'informants, vam considerar prou òptim un total de 32 participants al nostre estudi: 16 serien homes i 16 serien dones. Igualment, dels 16 homes, 8 se situarien en la primera franja o franja 1 (15-30 anys), i 8, en la segona franja o franja 2 (45-60 anys). Les 16 dones rebrien la mateixa distribució. Així, cada gènere i cada franja tindrien el mateix nombre d'informants i, doncs, els resultats obtinguts podrien analitzar-se comparativament amb un cert grau de fiabilitat per edat i per gènere. El reclutament d'informants va fer-se de manera personal i selectiva, de manera que tots són coneguts i amistats. Així, sabem del cert que tots ells tenen el català com a llengua primera i habitual als seus cercles socials, que són nascuts i viuen a Manlleu, i que els seus progenitors els parlen en català.

Convé fer menció aquí que vam enfocar la nostra recollida de dades únicament des d'una òptica sincrònica obviant la perspectiva diacrònica, tot i que, segons Recasens (2017), totes dues hi juguen un paper important. Som conscients que això minva la rellevància del nostre estudi, però tenint en compte el marge de temps disponible no vam creure possible fer una anàlisi tant sincrònica com diacrònica, de manera que vam centrar-nos en els aspectes sincrònics del fenomen perquè ens era més fàcil obtenir-ne dades, comparar-les i analitzar-les.

En relació amb el mètode d'obtenció de dades, en un primer moment vam decantar-nos per una barreja entre entrevista i qüestionari visual. La mateixa Mier utilitza aquests dos mètodes (a banda d'altres) per tal que l'entrevistat no estigui sota la influència de la forma ortogràfica dels mots i parli de la manera més natural i espontània possible sense ser conscient del fenomen objecte d'estudi (Mier 1986: 44-46). No obstant, la irrupció de la crisi del Covid-19 va fer-nos replantejar la metodologia: una entrevista – qüestionari deixava de ser una opció viable com a conseqüència del confinament. Així, vam decantar-nos per una altra opció que, d'una banda, oferia menys possibilitats però que, de l'altra, ens permetia obtenir dades reals d'informants: un qüestionari a base d'enregistraments sonors. Aquesta reformulació va anar acompanyada també de la reducció d'un primer corpus força extens (veg. *Corpus 1* a l'annex) en l'anomenat corpus 2 (veg. *Corpus 2* a l'annex): un corpus amb menys paraules però més amè per als informants. Vam organitzar el corpus en 4 sèries: la sèrie 1 (posició inicial absoluta, 9 paraules

pel correlat sord i 9 pel sonor; d'entre les 9, 7 paraules on la realització fricativa o africada apareixia en síl·laba tònica i 2 en què es donava en síl·laba àtona), la sèrie 2 (posició postconsonàntica precedida de [n], 5 paraules per correlat: 3 amb síl·laba tònica, 2 amb síl·laba àtona), la sèrie 3 (posició postconsonàntica precedida de [r], 5 paraules per correlat: 3 amb síl·laba tònica i 2 amb síl·laba àtona) i la sèrie 4 (posició final absoluta de mot, 3 paraules de correlat sord). Per tant, vam reunir un total de 41 paraules. Fem notar que, al corpus 2, prescindim d'algunes vocals tòniques en les sèries 2 i 3 perquè el factor de més rellevància que mirem és la combinació consonàntica [n] i [r] amb [ʃ ~ tʃ] i [ʒ ~ dʒ], i pensem que amb tres instàncies de vocals tòniques i dues de vocals àtones és suficient per percebre qualsevol diferència que hi pugui haver. A més, a la sèrie 1 ja mirem amb deteniment la relació entre la distribució de fricatives i africades i la síl·laba accentuada vs. no accentuada (tenim instàncies de totes les vocals que poden aparèixer en posició tònica en català en combinació amb una realització fricativa/africada).

Amb l'objectiu de desviar l'atenció dels informants del fenomen objecte d'estudi i així obtenir un impacte mínim de la subjectivitat i possibles prejudicis lingüístics que poguessin tenir, vam recórrer a un conjunt de mots distractors. Com que, per decòrum, havíem de fer una petita introducció a l'enquesta explicant que es tractava d'un treball sobre el lèxic manlleuenc, vam decidir incloure-hi mots distractors amb fenòmens propis d'aquest parlar. D'aquesta manera, vam fer un recull de mots amb ieisme històric (*ull* [új]), mots que alguns parlants fan amb ieisme per influència del castellà o per problemes d'articulació del so [ʎ] (*llac* *[jác]) i mots que, a Manlleu, es diuen d'una manera diferent que a l'estàndard (com “*eixavuiro*” [əʃəβújru] per *esternut*). La intenció era que els informants es pensessin que també estudiàvem el ieisme (els mots tipus *llac* serien distractors dels mots amb ieisme històric) i que no es fixessin tant en els mots que miràvem realment. De mots distractors, vam preparar-ne 41, és a dir, la mateixa quantitat que els mots objecte d'estudi.

Per tant, finalment vam obtenir l'anomenat corpus 3, format per 84 mots dividits entre *paraules rellevants* (41 mots amb fricatives i africades) i *mots distractors* (41 paraules irrellevants per al nostre estudi). Com hem apuntat breument més amunt, la idea era construir l'enquesta a base de gravacions de veu per reduir al mínim l'impacte de l'ortografia i que les decisions i impressions dels informants es basessin en la pronunciació oral dels mots en qüestió. Així, de cada paraula vam enregistrar-ne dues versions: una versió amb [ʃ] o [ʒ] i una altra amb [tʃ] o

[d̪̞], respectivament, de manera que oferíem al parlant les dues pronúncies possibles. Evidentment, això restava espontaneïtat a l'enquesta: hauria estat ideal que haguéssim pogut fer servir imatges i que els informants s'haguessin gravat pronunciant el nom que identificava la imatge en qüestió, però aquest mètode presentava forces mancances (la principal de les quals era que, molt probablement, en molts casos no hauria coincidit el nom que haguessin donat a la imatge amb el mot que buscàvem nosaltres) i de seguida vam descartar-lo. En relació amb els mots distractors, també vam gravar dues versions de cada mot: per als mots amb ieisme, una amb [ʎ] i una amb [j] i, per a les paraules corresponents al lèxic manlleuenc, la versió manlleuena i la versió estàndard.

Pel que fa a la difusió de l'enquesta, vam enviar-la directament als informants que ja teníem seleccionats. Els vam explicar el projecte i el funcionament del qüestionari, i els vam donar un mes de marge perquè la responguessin. Vam obtenir les 32 respostes que esperàvem. En general, considerem que el mètode va funcionar: força informants van traslladar-nos com, en alguns casos, els era difícil distingir les dues versions de la mateixa paraula, sobretot en els casos de [ʃ ~ tʃ] i [ʒ ~ d̪̞ʒ], cosa que, en un primer moment, vam atribuir a una confusió, en certes posicions al mot, d'aquests dos sons.

Som conscients que el coronavirus ha restat consistència i eficàcia a la nostra metodologia; tanmateix, tenint en compte les circumstàncies, trobem que el mètode triat compleix la seva funció bàsica: l'obtenció de dades resultants de les tries mínimament espontànies per part dels informants.

5. Anàlisi de resultats

Un cop obtingudes totes les 32 respostes de les enquestes, vam fer un buidatge de totes les dades per quantificar-les, elaborar-ne gràfics i, així, interpretar-les a partir d'unes bases sòlides i prou objectives. Cal fer especial èmfasi aquí en el fet que les respostes van ser pensades i reflexionades únicament per part dels entrevistats: l'inconvenient de no poder-los gravar en una entrevista semidirigida cara a cara i així analitzar-los la parla per veure'n la distribució de fricatives i africades que presenten va suposar que fossin ells mateixos els que haguessin de jutjar si la seva realització en contextos diferents era més pròxima a una africada o a una fricativa. Per tant, cal suposar que el biaix subjectiu i prejudicial mínimament hi és i, en

conseqüència, la distribució que obtinguem a partir de les nostres dades no s'ha de prendre com a absoluta, sinó com a orientativa.

5.1. Resultats de les enquestes

Les dades de les enquestes ens mostren que la distribució de fricatives i africades en el català parlat a Manlleu no és absoluta a favor d'una o altra variant, sinó que hi ha una variació considerable. Del total de 1312 respostes de tots els informants, 653 contenen la variant africada (50%) i 659 (50%), la fricativa. La variant fricativa, doncs, obté només sis instàncies més que la variant africada, fet que és realment sorprenent tenint en compte que l'estàndard i els estudis descriptius precedents preveuen realitzacions fricatives per a aquesta zona dialectal del català (pàg. 11-12).

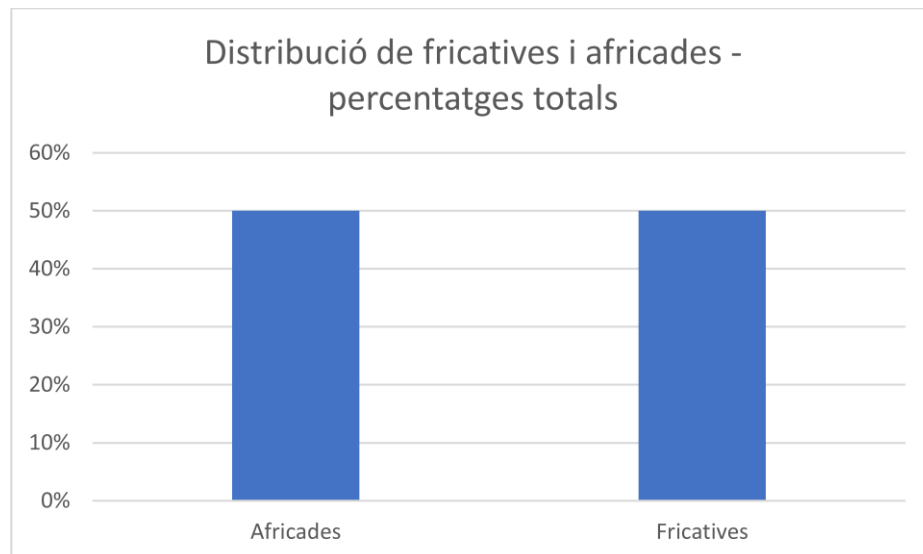

Fig. 2. Distribució de fricatives i africades – percentatges sobre el total d'ocurrències

Si ens fixem en les tres variables que considerem en l'estudi (el context fonològic, l'edat i el gènere), obtenim també resultats força reveladors, que ens apropen als continguts del marc teòric i que matisen els del marc descriptiu.

5.2. Variables lingüístiques

Com podem veure en l'annex (veg. pàg. 39), el context fonològic i la posició estructural són variables complexes perquè es divideixen en quatre: la posició inicial absoluta de mot, la posició postconsonàntica precedida de [n], la posició postconsonàntica precedida de [r] i la

posició final absoluta de mot. En tres d'aquestes posicions (amb l'excepció de la postconsonàntica precedida de ròtica), la variant africada té un percentatge més alt d'aparició que no pas la variant fricativa (veg. fig. 8, 10 i 14 a l'annex). La diferència entre totes dues, però, no és en cap dels tres casos de més del 15%. En canvi, la posició postconsonàntica precedida de [r] es resol en un 69% dels casos amb una fricativa, enfront d'un 31% d'instàncies d'africades, de manera que la diferència és d'un 38%, molt més alta que en els casos anteriors (veg. fig. 12 a l'annex).

És interessant també analitzar aquestes dades tenint en compte el caràcter sord o sonor de la fricativa i africada en qüestió. Així, observem que la major part de sons sords es resolen amb africada, i els sonors, amb fricativa (veg. fig. 9, 11 i 13 a l'annex). En l'únic cas en què l'única variant possible ha de ser forçosament sorda (posició final absoluta de mot precedida de consonant, en virtut del procés d'ensordiment d'obstruents finals, veg. pàg. 8), també hi trobem un predomini d'africades (57% dels casos, veg. fig. 14 a l'annex).

Si tenim en compte únicament totes les instàncies d'africades i totes les de fricatives en base al total d'instàncies de totes dues, veiem que les dues variants ocupen un 50% cadascuna el total d'ocurrències, com hem vist anteriorment. Cal dir que, en realitat, la diferència segurament sigui de 656 (africades) – 659 (fricatives), i no pas 653-659: el ball de números es deu al fet que no tots els informants van respondre totes les preguntes. Així, vam haver de fer taules d'equivalències que, pel fet de tractar amb nombres sense decimals, a vegades no han resultat del tot acurades. És per això que donem la majoria de dades en percentatges i no en nombres naturals. Tanmateix, el més rellevant és l'empat al 50% - 50% de realitzacions fricatives i africades, que evidencia una situació de variació lingüística indicadora d'un possible canvi lingüístic, tal com comentarem més endavant.

Si comparem les dades obtingudes a nivell de context fonològic amb les dades recollides al marc descriptiu sobre les realitzacions fricatives i africades del català central (veg. pàg. 8-12) des d'una perspectiva sincrònica, juntament amb les dades extretes de l'estudi de Mier (veg. pàg. 15-16), veiem com el parlar de Manlleu no s'adiu a les característiques que hauria de tenir d'acord amb Recasens (2017): com a parla inclosa al català central no meridional, hauria de presentar de manera molt general la variant fricativa, tant sorda com sonora, en tots els contextos. En canvi, això no és així: un 50% de les ocurrències presenten la variant africada, que és superior en ús a la fricativa en tots els contextos fonològics, excepte en el

postconsonàntic precedit de [r]. Sembla, doncs, que la distribució de les fricatives i de les africades que presenta el parlar de Manlleu s'ajusta més a la del català central meridional o barceloní: realització africada en alguns paraules en posició inicial absoluta de mot especialment en els parlants joves i realització africada en posició postconsonàntica afavorida especialment després de [n] (veure Mier 1986: 77; per al correlat sord, Recasens 1985: 141; per al sonor, Fortuny 1982: 65 i 68; tots tres assenyalen que [r] tendeix a afavorir la variant fricativa). Així doncs, la descripció que fan Recasens i Mier del català barceloní s'adiu, quant a la distribució de fricatives i africades, a les característiques del parlar de Manlleu.

Tenint en compte la descripció diacrònica feta a Recasens (2017) i recollida al nostre treball (veg. pàg. 12-14), el contrast síl·laba accentuada vs. síl·laba no accentuada és també determinant pel que fa a la distribució de fricatives i africades, o almenys ho ha estat diacrònicament. Malgrat la diversitat de teories que volen explicar el perquè de dos sons sincrònicament diferenciats, però diacrònicament lligats per un origen llatí comú, totes elles en major o menor grau arriben a la conclusió que les posicions sil·làbicament prominents (o sigui, accentuades) solen afavorir les realitzacions africades (tot i que hi ha variació en funció del dialecte). Les nostres dades ho confirmen: en posició tònica (accentuada), un 53% de realitzacions són africades enfront d'un 47% de fricatives; en canvi, en posició àtona (no accentuada), un 57% de realitzacions són fricatives, i un 43%, africades (veg. fig. 15 a l'annex). Així doncs, podem concloure que sembla que el context fonològic i la posició de l'accent té, en efecte, una influència considerable en la distribució de fricatives i africades, tot i que només és clarament determinant en el cas de la posició postconsonàntica precedida de [r] (s'afavoreix de manera majoritària la fricativa). Quant a la resta de casos i contextos, hi observem un alt grau de variació i usos similars en quantitat de les dues variants.

5.3. Variables extralingüístiques

5.3.1. El gènere

Com hem indicat al marc teòric, el gènere és una variable que sol actuar de la manera següent: les dones solen ser més innovadores que els homes en els canvis lingüístics (Labov 2006: 503; Nevalainen i Raumolin-Brunberg 2017: 111). Així, seria d'esperar que les dones enquestades presentessin una freqüència més alta de realitzacions africades (la forma no estàndard, innovadora, en els contextos que tractem) i que els homes enquestats, una freqüència més baixa. Caldria matisar, però, que no necessàriament els informants haurien d'afavorir les fricatives i

les informants, les africades, ja que podríem trobar-nos en un estadi d'un hipotètic canvi lingüístic avançat en el qual ambdós gèneres ja afavoreixen més la variant africada, però en què les dones continuen liderant el canvi per davant dels homes.

Les nostres dades ens mostren una imatge semblant a la hipòtesi anterior: les dones presenten més realitzacions amb la variant africada, un 52%, que els homes, un 48% (veg. fig. 16 a l'annex). Veiem que tots dos percentatges freguen el 50% i, per tant, podríem dir que ens trobem en un hipotètic estadi intermedi del pas de fricativa a africada en els contextos fonològics estudiats. Un argument que ens porta a parlar de canvi lingüístic és precisament que les dones l'estarien liderant i que els homes ja gairebé haurien pres també la variant africada com a majoritària.

5.3.2. L'edat

En relació amb l'edat com a variable extralingüística, cal tenir en compte que és un molt bon indicador per determinar si el fenomen en qüestió ha canviat d'una generació a una altra i, doncs, si ens trobem davant d'un canvi lingüístic o no: la generació jove sol encapçalar els canvis lingüístics (pàg. 16-17 del treball), de manera que l'ús de la nova variant sol ser més alt en adolescents i joves que no pas en adults i ancians. Convé, tanmateix, tenir en compte la possibilitat de trobar-nos amb el fenomen de la variació per edat (pàg. 17-18). En el nostre cas, doncs, la generació jove hauria de tenir uns percentatges d'usos de la variant africada més alts que la generació adulta, que probablement afavoriria la variant fricativa. Per contra, si ens trobéssim davant d'un fenomen de variació per edat, la variant africada (la no estàndard, innovadora en els contextos tractats) seria més utilitzada en la generació adulta que no pas en la jove.

Els resultats de les enquestes mostren, precisament, la primera tendència. La generació jove té una freqüència d'ús de la variant africada d'un 55% (enfront d'un 45% de la fricativa), i la generació adulta, d'un 44% (enfront d'un 56% de la fricativa). Per tant, la diferència d'ús de la variant africada de la generació jove respecte de l'adulta és d'un augment d'un 11% (veg. fig. 17 a l'annex). Així doncs, veiem com les realitzacions africades són més freqüents en els adolescents i joves que no pas en els adults, fet que podria ser indicatiu d'un canvi lingüístic en procés, d'acord amb la hipòtesi del temps aparent (evidenciat a la fig. 18 de l'annex).

5.4. Tipus de canvi: context fonològic o variables socials?

Tenint en compte les dades obtingudes, és evident que la variant no estàndard (l'africada) està en competició amb la variant estàndard (la fricativa) fins al punt que cadascuna representa la meitat del total d'ocurrències de les nostres enquestes. Davant d'aquesta situació, cal anar més enllà de la descripció i intentar argumentar-ne el perquè: estem davant d'un canvi lingüístic que significarà el pas de la variant fricativa a l'africada en els contextos fonològics analitzats, o podem parlar de variació lliure? Aquest canvi lingüístic hipotètic es dona segons els canons de la difusió lèxica o de la teoria neogramàtica?

Abans d'aventurar una interpretació de les nostres dades, és interessant observar com interpreta Mier els resultats del seu estudi (pàg. 15-16). L'autora atribueix un procés de canvi a la variant sorda ($[f \sim \widehat{tʃ}]$) diferent del de la variant sonora ($[ʒ \sim \widehat{dʒ}]$). En el primer cas, considera que el pas de $[f]$ a $[\widehat{tʃ}]$ és degut a la difusió lèxica, pel fet que la majoria dels informants presenten majoritàriament realitzacions d'un tipus o d'un altre, sobretot en posició inicial absoluta de mot. En posició postconsonàntica, semblaria que majoritàriament hi ha realitzacions fricatives excepte en paraules amb clars paral·lelismes amb els equivalents castellans (on hi sol haver una tendència cap a les realitzacions africades per influència de l'africada prepalatal sorda del castellà). En canvi, per a la variant sonora, considera que el canvi de $[ʒ]$ a $[\widehat{dʒ}]$ estaria condicionat pel context fonològic i no podria explicar-se per difusió lèxica. Els contextos que afavoririen més l'africació serien la posició postconsonàntica precedida de $[n]$ seguida de la posició postconsonàntica precedida de $[b]$ i $[r]$. En posició inicial absoluta de mot hi hauria variació lliure.

Si tenim en compte les nostres dades, veiem que no s'ajusten a les conclusions de Mier. En primer lloc, la influència del castellà com a mínimament decisiva en el pas de la fricativa sorda a l'africada sorda és molt difícil de comprovar: caldria que hi hagués una diferència significativa entre el percentatge de realitzacions africades en paraules amb arrel i estructura fonològica compartides entre el català i castellà (del tipus *carxofa* – *alcachofa*) i el percentatge de realitzacions africades en paraules en català que no compartissin ni estructura fonològica ni arrel amb els seus equivalents en castellà (del tipus *xai* – *cordero*). No obstant, aquesta metodologia per detectar la influència del castellà al parlar català d'un individu concret és molt pobre: podria donar compte de, com hem dit, *car* $[\widehat{tʃ}]*ofa* (per similitud amb *alca* $[\widehat{tʃ}]*ofa*) però no$$

explicaria, per exemple, *men*[dʒ]ar (la similitud és amb *man*[χ]ar, amb [χ], i no pas l'africada prepalatal sonora). En altres paraules, podríem establir la relació *[tʃ]* en castellà → *[tʃ]* en català i absència de *[ʃ]*, però no podríem establir cap equivalent per a la variant sonora, perquè no hi ha un sol so en castellà que sigui [ʒ] en català en els mateixos contextos i mots (ex. *tar*[χ]eta -*tar*[ʒ]eta; [θ]ésped – [ʒ]espa; etc.). Per tant, apuntar que la influència del castellà és un factor determinant en l'augment de realitzacions africades és poc acurat i força discutible, a més de molt abstracte (la possible influència, segurament, variaria molt en funció de la llengua primera del parlant, de la llengua dels seus cercles socials més pròxims, etc.). A més, les nostres dades demostren com el castellà, seguint el mètode de Mier i contràriament a les seves troballes, no té una influència significativa traduïda en un augment de les realitzacions africades en paraules que fonològicament siguin semblants en castellà. Del total de 10 paraules del nostre corpus que responen a aquestes característiques (*xurro*, *xampany*, *jeep*, *jaqueta*, *planxista*, *anxova*, *marxar*, *parxís*, *carxofa* i *porxo*), 7 superaven el 50% de realitzacions africades. Del total de 41 paraules del nostre corpus, en superen aquest llindar 22. Així, menys de la meitat del total de paraules que experimenten un 50% o més de realitzacions africades podrien explicar-se per una hipotètica influència del castellà.

En relació amb la difusió lèxica i el context fonològic, és més problemàtic determinar quin dels dos factors és el decisiu en l'augment de les realitzacions africades. El nostre estudi està construït d'una manera que no ens permet comprovar si hi ha casos de difusió lèxica o no: es va demanar als informants sobre 41 paraules únicament un cop per paraula. Mier (1986), en canvi, utilitzant l'entrevista semidirigida acompanyada d'una conversa fluïda aconseguí que els informants pronunciïn la majoria de paraules més d'una vegada. Així, pot parlar de difusió lèxica basant-se en el fet que una paraula sigui pronunciada majoritàriament per tots els informants amb la variant africada la major part de vegades que és dita. Nosaltres, però, només podem basar-nos en la quantitat de realitzacions africades per paraula. Tenint en compte això, realment veiem que hi ha certes paraules que són realitzades majoritàriament amb la variant africada i d'altres que no. Igualment, hi ha paraules que formen part d'un mateix context fonològic amb percentatges de realitzacions africades molt diferents (per exemple, *xai*, *Xevi*, *xeixa*, *xiscla*, *xop* i *xurro*, totes entre un 55% i un 75%, en comparació amb *xou*, 42%). Aquestes dades semblarien indicar que ens trobem davant d'un canvi de fricativa a africada per difusió lèxica. No obstant, cal recordar en què consisteix aquest tipus de canvi: és fonèticament abrupte i lèxicament gradual, és a dir, avança paraula per paraula sense que el context fonològic hi

tingui cap influència. Les nostres dades, però, no acaben de reflectir aquesta situació: certament, cada paraula presenta percentatges de realitzacions africades diferents però, en general, responen a tendències imposades pel context fonològic o la posició estructural a què s'adscriuen. Trobem, per exemple, més paraules amb realitzacions africades en posició inicial absoluta de mot que no pas en posició postconsonàntica precedida de [r].

Així doncs, són el context fonològic i la posició estructural els factors determinants per a l'augment de realitzacions africades? Tampoc creiem que ho siguin absolutament. Com hem vist abans, és cert que es pot establir una correlació entre un percentatge més alt de realitzacions africades en posició inicial absoluta de mot, posició postconsonàntica precedida de [n] i posició final absoluta de mot, i un percentatge més alt de realitzacions fricatives en posició postconsonàntica precedida de [r]. Per tant, és evident que el context fonològic hi influeix.

D'altra banda, no podem obviar les variables extralingüístiques, que també trobem que es relacionen amb l'ús de la variant africada, més prominent en les dones i en la generació jove que en els homes i la generació adulta.

En resum, doncs, concloem que no hi ha només un factor que determini el canvi de realitzacions fricatives a realitzacions africades en el parlar de Manlleu, sinó que és una suma de factors diferents, tant lingüístics com socials. Igualment, l'extensió del canvi combina el context fonològic (dels estudiats, tres ja han abraçat majoritàriament el canvi, mentre que un encara hi és resistent, com hem dit) amb l'extensió per difusió lèxica (hi ha paraules que experimenten el canvi cap a una realització africada més ràpid que d'altres, probablement aquelles d'ús més general i freqüent a la vida quotidiana i de registre més informal). Cal, però, un estudi molt més complet i d'abast més ampli per acabar de determinar amb seguretat quina combinació de factors ha propiciat el canvi, i en què han influït. És evident, això sí, que ens trobem en l'estadi intermedi d'un canvi lingüístic que està suposant el pas de realitzacions fricatives a realitzacions africades en uns contextos fonològics concrets diacrònicament relacionats.

5.5. Recapitulació

Un cop arribats a aquestes conclusions, cal veure si han possibilitat l'assoliment dels objectius que ens havíem marcat i si s'adiuen a les hipòtesis que ens havíem plantejat a l'inici del treball. Els objectius plantejats eren determinar si el context fonològic o la posició estructural en què

es dona la realització fricativa o africada en el parlar manlleuenc influeix en l'articulació d'aquests sons; establir si l'edat i el gènere (com a variables extralingüístiques) dels parlants tenen algun paper significatiu en la distribució de fricatives i africades; determinar si hi ha cap diferència en funció de la sonoritat en la distribució de fricatives i africades; i, per últim, definir si la distribució d'aquests dos sons en el parlar manlleuenc difereix o no de la distribució que presenta el català estàndard. Les hipòtesis amb què esperàvem que donaríem resposta a aquests objectius eren les següents: el context fonològic o la posició estructural sí que tenen influència en la distribució de fricatives i africades, de manera que hi ha determinades posicions que afavoreixen la variant africada (posició inicial absoluta de mot, posició postconsonàntica precedida de [n]); tant l'edat com el gènere són factors determinants en la distribució que presenta cada parlant (en concret, les dones i la generació jove presenten més africades que no pas els homes i la generació adulta); la variant africada apareix sobretot si el so en qüestió és sord; hi ha diferència en la distribució de fricatives i africades en el parlar de Manlleu respecte a l'estàndard, traduïda en més variants africades en el primer que en el segon.

D'acord amb les nostres dades i amb el nostre projecte, doncs, podem dir que hem acomplert tots quatre objectius i els resultats obtinguts recolzen (i, en algun cas, amplien) les nostres hipòtesis. En primer lloc, hem comprovat que tant el context fonològic com l'edat i el gènere tenen un paper important en la distribució de fricatives i africades al subdialecte manlleuenc: d'una banda, les posicions inicial absoluta de mot, postconsonàntica precedida de [n] (contemplades a les hipòtesis) afavoreixen les realitzacions africades, així com també la posició final absoluta de mot (no contemplada), mentre que la posició postconsonàntica precedida de [r], les fricatives; d'altra banda, la franja jove compta amb un percentatge més alt de realitzacions africades que la franja adulta, i el mateix pel que fa a les dones i als homes, respectivament. En segon lloc, hem vist que el caràcter sord del so influeix en el fet que es tradueixi majoritàriament en un so africad, i no fricatiu. Finalment, hem constatat que la distribució de fricatives i africades en el parlar de Manlleu és diferent que en el català estàndard: totes les paraules utilitzades a les enquestes haurien de realitzar-se amb fricativa en estàndard i, en el nostre estudi, les realitzacions fricatives baixen a un 50% i les africades pugen a un 50%. Finalment, val a dir que, tot i que no ho vam reflectir ni als objectius ni a les hipòtesis, hem comprovat que la posició sil·làbica accentuada afavoreix les realitzacions africades més que no pas la posició no accentuada.

6. Conclusions

En vista dels objectius i de les hipòtesis plantejats a la introducció, hem desenvolupat un treball que considerem que ha permès complir adequadament els objectius i confirmar en menor o major mesura les hipòtesis. Som conscients, però, que, per causa de la situació excepcional de la crisi del Covid-19, hem hagut de renunciar a mètodes d'obtenció de dades que haurien resultat més fiables i eficients que no enquestes per internet basades en notes de veu enregistrades, i això segurament resta vàlidesa als resultats obtinguts. De totes maneres, creiem que els resultats són orientatius, acceptables i amb bases prou fermes per donar-los credibilitat.

La recollida de dades i posterior anàlisi tenint en compte els marcs teòric i descriptiu sembla indicar que ens trobem en un estadi intermedi d'un canvi lingüístic en el parlar de Manlleu pel que fa a la distribució de fricatives i africades: el pas de la variant fricativa (estàndard, generalitzada) a la variant africada en uns contextos fonològics concrets (perspectiva sincrònica) que remetien a un origen llatí comú (perspectiva diacrònica). De fet, en l'evolució del català, altres dialectes no havien adoptat el so fricatiu en algun d'aquests contextos i hi presenten de forma majoritària realitzacions africades, com hem vist al marc descriptiu. Aquest canvi de so està encapçalat per les dones i per la generació jove, tot i que en l'estadi en què ens trobem el lideratge d'aquestes dues franges ja no és tan destacat. Determinem, a més, que es tracta d'un canvi traduït en l'augment de les realitzacions africades per part de la generació jove en comparació amb la generació adulta. De fet, si estudiéssim la generació per sobre de l'adulta, segurament veuríem que presenta un percentatge de realitzacions africades més baix que la generació adulta. És un canvi, doncs, que no ha començat ni acabat amb les dues generacions que estudiem. Per tant, considerem que s'està expandint a través d'una combinació de factors: per contextos fonològics (ha arribat de forma majoritària a la posició inicial absoluta de mot, posició final absoluta i posició postconsonàntica precedida de [n]), per difusió lèxica (dins de cada context fonològic, hi ha paraules més resistents que d'altres al canvi, com *xou* en la posició inicial absoluta de mot), per franges d'edat (com més jove la generació, més realitzacions africades) i per gènere (tot i que força difuminat, el gènere femení implica un percentatge d'ús més alt de realitzacions africades).

Finalment, volem remarcar que, com hem esmentat, aquests resultats són orientatius. Calen estudis més extensos i metodològicament més sofisticats que permetin resseguir la línia d'aquest canvi lingüístic i endevinar-ne la direcció per tal de determinar si les realitzacions

africades en els contextos fonològics estudiats (diacrònicament relacionats i sincrònicament més distants) acabaran esdevenint majoritàries en detriment de les realitzacions fricatives en el parlar de Manlleu.

7. Bibliografia

- ALARCOS, Emilio (1979). “De fonología catalana: los sonidos africanados”. A: *Vox. Homenatge a Samuel Gili Gaya (in memoriam)*, pàg. 41-49. Barcelona: Bibliograf.
- ALCOVER, A. M. (1908). “Una mica de dialectologia catalana”. A: *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, 4, pàg. 194-303.
- BADIA, Antoni M.
- (1951). *Gramàtica històrica catalana*. Barcelona: Noguer.
 - (1973). “Phonétique et phonologie catalanes”. A: BADIA, A. M.; STRAKA, G. (eds.). *La linguistique catalane*, pàg. 115-166. París: Klincksieck.
- BONET, Eulàlia; LLORET, Maria Rosa (1998). *Fonologia catalana*. Barcelona: Ariel.
- BOSCH-ROURA, Eva (2017). *Les vocals mitjanes posteriors en el català de Girona. Anàlisi de la producció i la percepció*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- CERDÀ, R. (1964). *Las fricativas prepalatales catalanas*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- COROMINES, J. (1974). *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor.
- DOLS, Nicolau (2002). “Fenòmens en grups consonàntics”. A: SOLÀ, J; LLORET, M. R.; MASCARÓ, J.; PÉREZ SALDANYA, M. (eds). *Gramàtica del català contemporani*, vol. 1, pàg. 319-343. Barcelona: Empúries.
- DOWNES, William (1998). *Language and Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- DRAGER, Katie. (2010). “Sociophonetic Variation in Speech Perception”. A: *Language and Linguistics Compass*, 4/7, pàg. 473-480. Blackwell Publishing Ltd.
- FORTUNY, J. B. (1982). *La parla d'Os de Balaguer*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- HAY, Jennifer; DRAGER, Katie. (2007). Sociophonetics. A: *Annual Review of Anthropology*, 36, 89-103. Annual Reviews.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- LABOV, William.
- (1966). *The social stratification of English in New York City*. Washington, D.C.: Center for Applied Linguistics.

- (1972). *Sociolinguistic patterns*. Oxford: Basil Blackwell.
- (2006). “A sociolinguistic perspective on sociophonetic research”. Dins de *Journal of Phonetics*, 34, pàg. 500-515. Elsevier.
- LADEFOGED, Peter; MADDIESON, Ian (1996). *The sounds of the world's languages*. Oxford: Blackwell.
- MIER, J. Zang (1986). “Estudi sociolingüístic de certs aspectes de la llengua catalana”. A: *Treballs de sociolingüística catalana*, 6, pàg. 33-112. Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística.
- NEVALAINEN, Terttu; RAUMOLIN-BRUNBERG, Helena (2017). *Historical Sociolinguistics*. Nova York: Routledge.
- PONS-MOLL, Clàudia i WHEELER, Max W. (2009). L’ahir, l’avui i el demà de la fonètica i fonologia catalanes. A: II Simposi Internacional de Catalanística. Berlín: Institut Ramon Llull (coordinat per PUSCH, Claus i KABATEK, Johannes). [Manuscrit]
- RECASENS I VIVES, Daniel.
 - (1985). *Estudi lingüístic sobre la parla del Camp de Tarragona*. Barcelona: Curial: Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
 - (1986). *Estudis de fonètica experimental del català oriental central*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
 - (1993). *Fonètica i fonologia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
 - (2014). *Fonètica i fonologia experimentals del català. Vocals i consonants*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.
 - (2017). *Fonètica històrica del català*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.
- SANKOFF, Gillian (2002). “Linguistic Outcomes of Language Contact”. A: TRUDGILL, P; CHAMBERS, J.; SCHILLING-ESTES, N. (eds). *Handbook of Sociolinguistics*, pàg. 638-668.
- SCHÄDEL, B. (1909). “Die Katalanischen Pyrenaendialekte”. A: *Revue de Dialectologie Romane*, 1, pàg. 386-412.
- SHADLE, Christine (1990). “Articulatory-acoustic relations in fricative consonants”. A: HARDCASTLE, William J.; MARCHAL, Alain. *Speech Production and Speech Modelling*, pàg. 187-209. Dordrecht: Kluwer.
- VILÀ I COMAJOAN, Carme. (1989). *El parlar de la Plana de Vic*. Manresa: Caixa d’Estalvis de Manresa.
- WEINREICH, Uriel; LABOV, William; HERZOG, Marvin I. (1968). “Empirical Foundations for a Theory of Language Change”. A: LEHMANN, Winfred Philipp; MALKIEL, Yakov

(eds). *Directions for Historical Linguistics: A Symposium*, pàg. 95-188. Austin: University of Texas Press.

8. Annex

8.1. Corpus 1

- **Sèrie 1 (posició inicial absoluta de mot amb síl·laba accentuada; síl·laba no accentuada):**
 - [ʃ ~ tʃ + a]: xai, xanca, Xauxa (bar de Manlleu), xàfec, xarxa
 - [ʃ ~ tʃ + ε]: xef, xèrif, xec, xerpa, Xevi
 - [ʃ ~ tʃ + e]: xeixa
 - [ʃ ~ tʃ + í]: xic, xifra, ximple, xip, xiscle
 - [ʃ ~ tʃ + ɔ]: xoc, xou
 - [ʃ ~ tʃ + o]: xop
 - [ʃ ~ tʃ + ú]: xurro, xufla, xut
 - [ʃ ~ tʃ + ə]: xampany, xemeneia, xalet, xampinyó, xarop
 - [ʃ ~ tʃ + i]: xiclet, xilòfon

- [ʒ ~ dʒ + a]: jaure, jazz, Jaume, jaç, jaspi.
- [ʒ ~ dʒ + ε]: gel, gendre, geni, gerd, gerra.
- [ʒ ~ dʒ + e]: gebre, gespa, gest, gent, Gemma.
- [ʒ ~ dʒ + í]: jeep, giga, gínjol, gir.
- [ʒ ~ dʒ + ɔ]: joc, joia, Jordi, jo, jota.
- [ʒ ~ dʒ + o]: jove, jonc.
- [ʒ ~ dʒ + ú]: juny, junt, jutge, jungla, just.
- [ʒ ~ dʒ + ə]: jaqueta, jersei, jardí, Japó, jeroglífic.
- [ʒ ~ dʒ + u]: joguina, julivert, jubilat.

- **Sèrie 2 (posició postconsonàntica precedida de [n] amb síl·laba accentuada; síl·laba no accentuada):**
 - [ʃ ~ tʃ + a]: trinxat, esgarrinxada.
 - [ʃ ~ tʃ + ε]: manxego.
 - [ʃ ~ tʃ + e]: trinxera.
 - [ʃ ~ tʃ + í]: planxista, xinxilla.
 - [ʃ ~ tʃ + ɔ]: anxova.
 - [ʃ ~ tʃ + o]: punxó, enganxós.
 - [ʃ ~ tʃ + ú]: panxut, ganxut.
 - [ʃ ~ tʃ + ə]: enxaneta, gronxador, llanxa, manxa, panxa.
 - [ʃ ~ tʃ + u]: ganxo, rínxol.

 - [ʒ ~ dʒ + a]: penjar, menjar, venjança.
 - [ʒ ~ dʒ + ε]: evangeli, mongeta.
 - [ʒ ~ dʒ + e]: estranger, gíngebre, taronger, granger, engega.
 - [ʒ ~ dʒ + í]: distingir, encongir, restringir, extingir.
 - [ʒ ~ dʒ + ɔ]: penjoll.
 - [ʒ ~ dʒ + o]: esponjós.
 - [ʒ ~ dʒ + ú]: conjunt.
 - [ʒ ~ dʒ + ə]: àngel, injecció, menjador, taronja, diumenge.
 - [ʒ ~ dʒ + u]: flonjo, monjo.
- **Sèrie 3 (posició postconsonàntica precedida de [r] amb síl·laba accentuada; síl·laba no accentuada):**
 - [ʃ ~ tʃ + a]: orxata, marxar.
 - [ʃ ~ tʃ + ε]: -
 - [ʃ ~ tʃ + e]: corxera.
 - [ʃ ~ tʃ + í]: parxís, arxiu.
 - [ʃ ~ tʃ + ɔ]: carxofa.

- [ʃ ~ tʃ + o]: -
- [ʃ ~ tʃ + ú]: -
- [ʃ ~ tʃ + ə]: escorxador, torxa.
- [ʃ ~ tʃ + i]: arxivador.
- [ʃ ~ tʃ + u]: porxo, guerro.
- [ʒ ~ dʒ + a]: forjar.
- [ʒ ~ dʒ + ε]: burgès, Convergència, emergència, targeta.
- [ʒ ~ dʒ + e]: detergent, sergent, Urgell, urgent.
- [ʒ ~ dʒ + í]: albergínia, energia, cirurgia, argila.
- [ʒ ~ dʒ + ɔ]: garjola.
- [ʒ ~ dʒ + o]: -
- [ʒ ~ dʒ + ú]: perjuri.
- [ʒ ~ dʒ + ə]: Argentina, marge, al·lèrgia.
- **Sèrie 4 (posició final absoluta de mot):**
 - [ʃ ~ tʃ]: Elx, ponx, linx, larinx, romanx.

8.2. Corpus 2

Mots rellevants per a la investigació:

- **Sèrie 1 (posició inicial absoluta de mot amb síl·laba accentuada; síl·laba no accentuada):**
 - [ʃ ~ tʃ]: xai, Xevi, xeixa, xiscla, xou, xop, xurro; xampany, xemeneia.
 - [ʒ ~ dʒ]: Jaume, gel, gespa, Jeep, Jordi, jove, jutge; jaqueta, jersei.
- **Sèrie 2 (posició postconsonàntica precedida de [n] amb síl·laba accentuada; síl·laba no accentuada):**
 - [ʃ ~ tʃ]: trinxat, planxista, anxova; manxa, panxa.
 - [ʒ ~ dʒ]: menjar, mongeta, penjoll; àngel, flonjo.
- **Sèrie 3 (posició postconsonàntica precedida de [r] amb síl·laba accentuada; síl·laba no accentuada):**
 - [ʃ ~ tʃ]: marxar, parxís, carxofa; porxo, escorxador.

- [ʒ ~ dʒ]: targeta, detergent, albergínia; al·lèrgia, marge.

- **Sèrie 4 (posició final absoluta de mot):**

- [ʃ ~ tʃ]: Elx, ponx, linx.

Mots distractors: palla, malla, grumolls, lluna, alls, estenalles, llac, moll, genoll, fillol, bull, vull, gibrell, bavalles, somalla, treballar, papaia, tall, ull, abella, agulla, avall, cella, poll, vell, assolellat, altell, badallar, cabells, “eixavuiro”/esternut, “allarguis”/lladre, “bercoc”/albercoc, afogar-se/ofegar-se, “torratxa”/test, degoters/goteres, no hi “quebo”/no hi cabo, agulles (del rellotge)/busques (del rellotge), “espenta”/empenta, esclarir/esbandir, et “fotaré” un cop/et fotré un cop, “estutx”/estoig, “silló”/butaca.

8.3. Respostes dels informants

8.3.1. Realitzacions africades per paraula

	Nombre d'ocurrències africades	Total d'ocurrències	Percentatge del nombre d'ocurrències africades
Xai (1) ¹	23	32	72%
Xevi (3)	24	32	75%
Xeixa (15)	18	32	56%
Xiscle (5)	19	31	61%
Xou (7)	13	31	42%
Xop (8)	23	32	72%
Xurro (9)	23	32	72%
Xampany (11)	23	31	74%
Xemeneia (12)	18	32	56%
Jaume (13)	21	32	66%
Gel (14)	14	31	45%
Gespa (58)	13	31	42%

¹ El número entre parèntesis correspon a l'ordre en què les paraules apareixien als qüestionaris als informants

Jeep (16)	20	31	65%
Jordi (20)	16	32	50%
Jove (21)	15	31	48%
Jutge (22)	19	31	61%
Jaqueta (24)	11	32	34%
Jersei (25)	14	32	44%
Trinxat (27)	16	31	52%
Planxista (29)	22	32	69%
Anxova (30)	24	32	75%
Manxa (32)	17	32	53%
Panxa (34)	14	32	44%
Menjar (35)	15	32	47%
Mongeta (36)	15	32	47%
Penjoll (39)	18	31	58%
Àngel (40)	13	30	43%
Flonjo (43)	12	29	41%
Marxar (44)	15	31	48%
Parxís (45)	19	31	61%
Carxofa (47)	18	32	56%
Porxo (48)	23	31	74%
Escorxador (50)	16	32	50%
Targeta (51)	3	31	10%
Detergent (53)	3	31	10%
Albergínia (54)	1	32	3%
Al·lèrgia (57)	0	32	0%
Marge (59)	1	31	3%
Elx (61)	18	31	58%
Ponx (62)	19	31	61%
Linx (63)	16	31	51%

Fig. 1. Nombre i percentatge de realitzacions africades per paraula en base a les respostes de tots els informants - taula

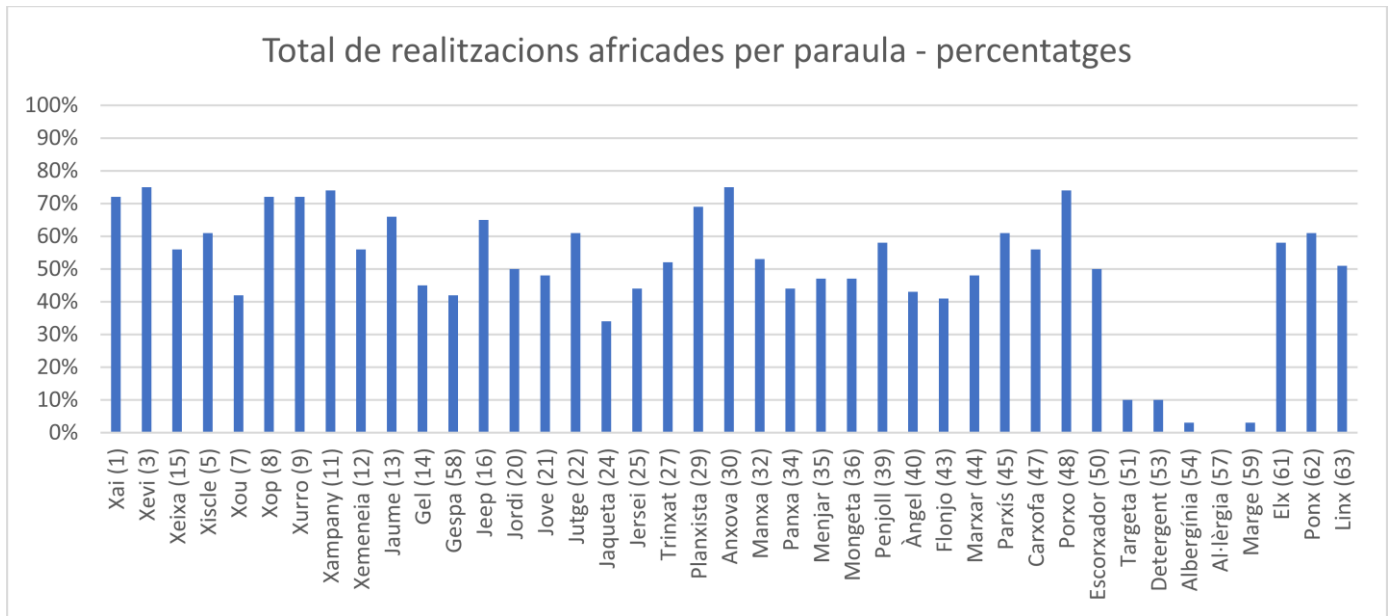

Fig. 2. Percentatge de realitzacions africades per paraula en base a les respostes de tots els informants - gràfic

8.3.2. Respostes dels informants per context fonològic

	Gènere	Edat	Lloc naix	Lloc res	## [-son]_V	## [+son]_V	[n] [-son]_V	[n] [+son]_V	[r] [-son]_V	[r] [+son]_V	[-son]_##
1	Dona	15-30	Manlleu	BCN / Manlleu	9	5	4	4	5	0	3
2	Dona	15-30	Vic	Manlleu	4	0	3	1	2	0	1
3	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	7	4	2	1	1	0	2
4	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	2	6	4	3	1	0	1
5	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	4	0	0	1	2	0	1
6	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	8	7	5	5	3	0	3
7	Home	50-65	Calldenes	Manlleu	4	3	1	2	1	0	2
8	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	7	8	2	4	1	0	0
9	Dona	15-30	Vic	Manlleu	5	3	2	3	4	2	2
10	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	5	0	2	1	1	0	1
11	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	5	0	2	1	1	0	1
12	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	6	7	4	4	4	2	1
13	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	2	9	1	0	2	1	2
14	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	9	8	4	4	5	0	3
15	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	2	2	1	0	0	0	0
16	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	8	4	3	0	3	0	1
17	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	9	5	4	2	3	0	1
18	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	7	6	4	1	5	0	2
19	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	6	5	4	1	5	0	2
20	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	9	9	5	4	5	0	2
21	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	6	3	3	4	5	0	3
22	Home	50-65	Vic	Vic	6	5	1	1	5	0	0
23	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	5	9	4	3	5	0	3
24	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	1	0	2	2	0	0	0
25	Home	50-65	Vic	Manlleu	0	6	0	4	0	0	3
26	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	9	1	5	1	5	0	3
27	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	9	1	5	1	5	0	3
28	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	8	8	4	3	5	3	1
29	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	7	9	5	5	5	0	3
30	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	9	2	3	2	0	0	N/A
31	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	6	6	1	3	2	0	2
32	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	2	3	4	3	1	0	1

Fig. 3. Nombre de realitzacions africades per context fonològic i informant

	Gènere	Edat	Lloc naix	Lloc res	## [-son]_V	## [+son]_V	[n] [-son]_V	[n] [+son]_V	[r] [-son]_V	[r] [+son]_V	[-son]_##
1	Dona	15-30	Manlleu	BCN / Manlleu	100%	56%	80%	80%	100%	0%	100%
2	Dona	15-30	Vic	Manlleu	44%	0%	60%	20%	40%	0%	33%
3	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	78%	44%	40%	20%	20%	0%	67%
4	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	22%	67%	80%	60%	20%	0%	33%
5	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	44%	0%	0%	20%	40%	0%	3%
6	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	89%	78%	100%	100%	60%	0%	100%
7	Home	50-65	Calldetenes	Manlleu	44%	33%	20%	40%	20%	0%	67%
8	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	78%	89%	40%	80%	20%	0%	0%
9	Dona	15-30	Vic	Manlleu	56%	33%	40%	60%	80%	40%	67%
10	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	56%	0%	40%	20%	20%	0%	33%
11	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	56%	0%	40%	20%	20%	0%	33%
12	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	67%	78%	80%	80%	80%	40%	33%
13	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	22%	100%	20%	0%	40%	20%	67%
14	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	100%	89%	80%	80%	100%	0%	100%
15	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	22%	22%	20%	0%	0%	0%	0%
16	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	89%	44%	60%	0%	60%	0%	33%
17	Dona	50-65	Manlleu	Manlleu	100%	56%	80%	40%	60%	0%	33%
18	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	78%	67%	80%	20%	100%	0%	67%
19	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	67%	56%	80%	20%	100%	0%	67%
20	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	100%	100%	100%	80%	100%	0%	67%
21	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	67%	33%	60%	80%	100%	0%	100%
22	Home	50-65	Vic	Vic	67%	56%	20%	20%	100%	0%	0%
23	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	56%	100%	80%	60%	100%	0%	100%
24	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	11%	0%	40%	40%	0%	0%	0%
25	Home	50-65	Vic	Manlleu	0%	67%	0%	80%	0%	0%	100%
26	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	100%	11%	100%	20%	100%	0%	100%
27	Dona	15-30	Manlleu	Manlleu	100%	11%	100%	20%	100%	0%	100%
28	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	89%	89%	80%	60%	100%	60%	33%
29	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	78%	100%	100%	100%	100%	0%	100%
30	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	100%	22%	60%	40%	0%	0%	N/A
31	Home	15-30	Manlleu	Manlleu	67%	67%	20%	60%	40%	0%	67%
32	Home	50-65	Manlleu	Manlleu	22%	33%	80%	60%	20%	0%	33%

Fig. 4. Percentatge de realitzacions africades per context fonològic i informant

Gènere	Edat	Lloc naix	Africades - posició tònica	Fricatives - posició tònica	Africades - posició àtona	Fricatives - posició àtona	Total d'africades
1 Dona	15-30	Manlleu	24	5	6	6	30
2 Dona	15-30	Vic	9	20	2	10	11
3 Dona	15-30	Manlleu	14	15	3	9	17
4 Dona	50-65	Manlleu	13	16	4	8	17
5 Dona	50-65	Manlleu	6	23	2	10	8
6 Home	15-30	Manlleu	22	7	9	3	31
7 Home	50-65	Calldetenes	11	18	2	10	13
8 Home	15-30	Manlleu	15	14	7	5	22
9 Dona	15-30	Vic	15	14	6	6	21
10 Dona	50-65	Manlleu	8	21	2	10	10
11 Home	50-65	Manlleu	8	21	2	10	10
12 Dona	50-65	Manlleu	19	10	9	3	28
13 Dona	50-65	Manlleu	14	15	3	9	17
14 Dona	50-65	Manlleu	23	6	10	2	33
15 Home	15-30	Manlleu	4	25	1	11	5
16 Dona	50-65	Manlleu	12	17	8	4	18
17 Dona	50-65	Manlleu	17	12	7	5	24
18 Home	15-30	Manlleu	20	9	5	7	25
19 Home	15-30	Manlleu	17	12	7	5	24
20 Dona	15-30	Manlleu	24	5	10	2	34
21 Dona	15-30	Manlleu	18	11	6	6	24
22 Home	50-65	Vic	14	15	4	8	18
23 Home	50-65	Manlleu	22	7	7	5	29
24 Home	50-65	Manlleu	4	25	1	11	5
25 Home	50-65	Vic	10	19	3	9	13
26 Dona	15-30	Manlleu	18	11	6	6	24
27 Dona	15-30	Manlleu	18	11	6	6	24
28 Home	50-65	Manlleu	23	6	9	3	32
29 Home	15-30	Manlleu	24	5	10	2	34
30 Home	15-30	Manlleu	14	15	5	7	18
31 Home	15-30	Manlleu	18	11	2	10	20
32 Home	50-65	Manlleu	12	17	2	10	14
			490	438	166	218	653

Fig. 5. Nombre de realitzacions fricatives i africades segons la posició de l'accent

	Realitzacions africades totals	Realitzacions fricatives totals	Total de realitzacions
Total	653	659	1312

Fig. 6. Nombre total de realitzacions fricatives i africades

	Tònica	Àtona
Africades	490	166
Fricatives	438	218
Total	928	384

Fig. 7. Nombre total de realitzacions fricatives i africades segons la posició de l'accent

8.3.3. Context fonològic

8.3.3.1. Posició inicial absoluta de mot

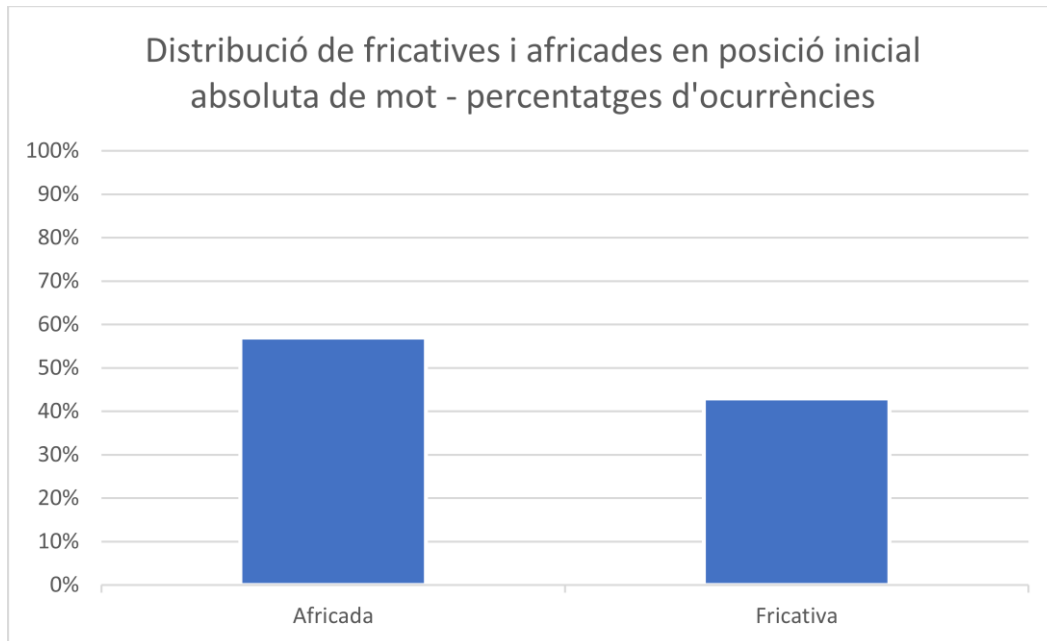

Fig. 8. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició inicial absoluta de mot

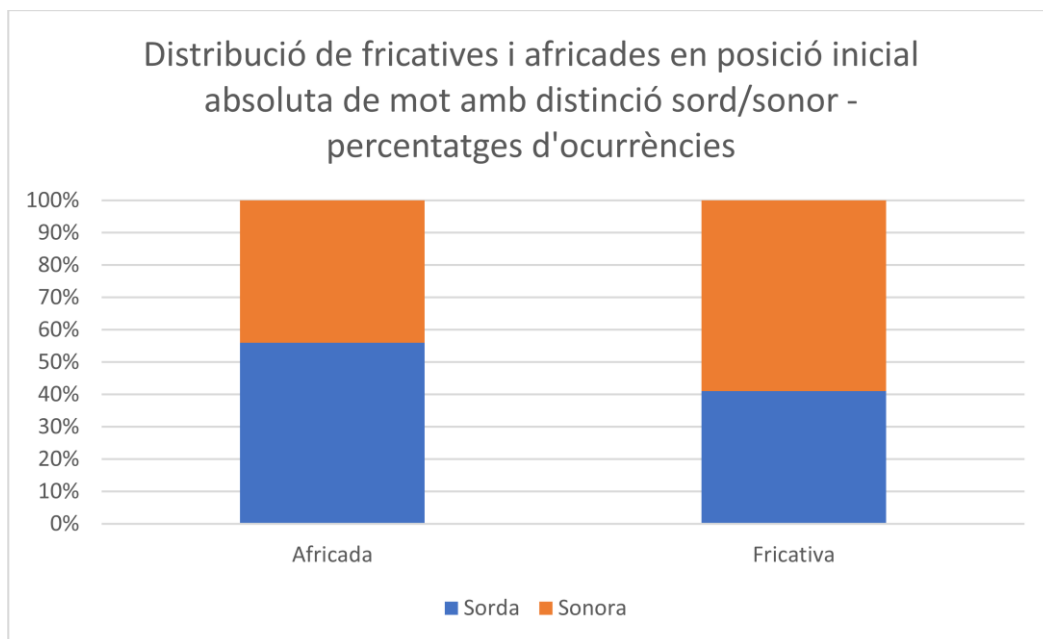

Fig. 9. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició inicial absoluta de mot segons la sonoritat

8.3.3.2. Posició postconsonàntica precedida de [n]

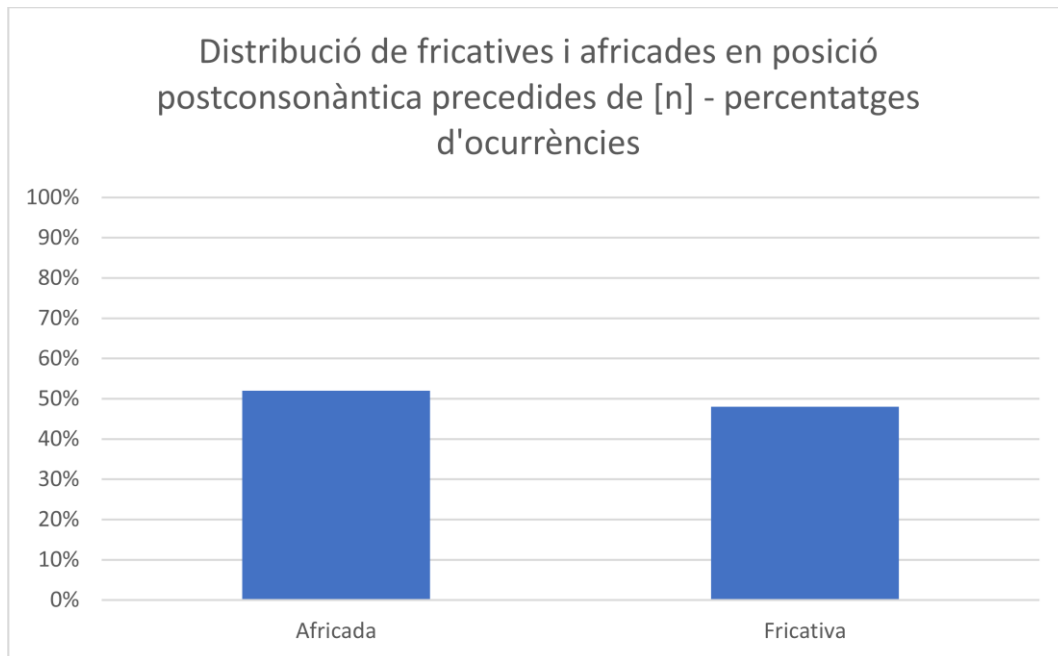

Fig. 10. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició postconsonàntica precedida de [n]

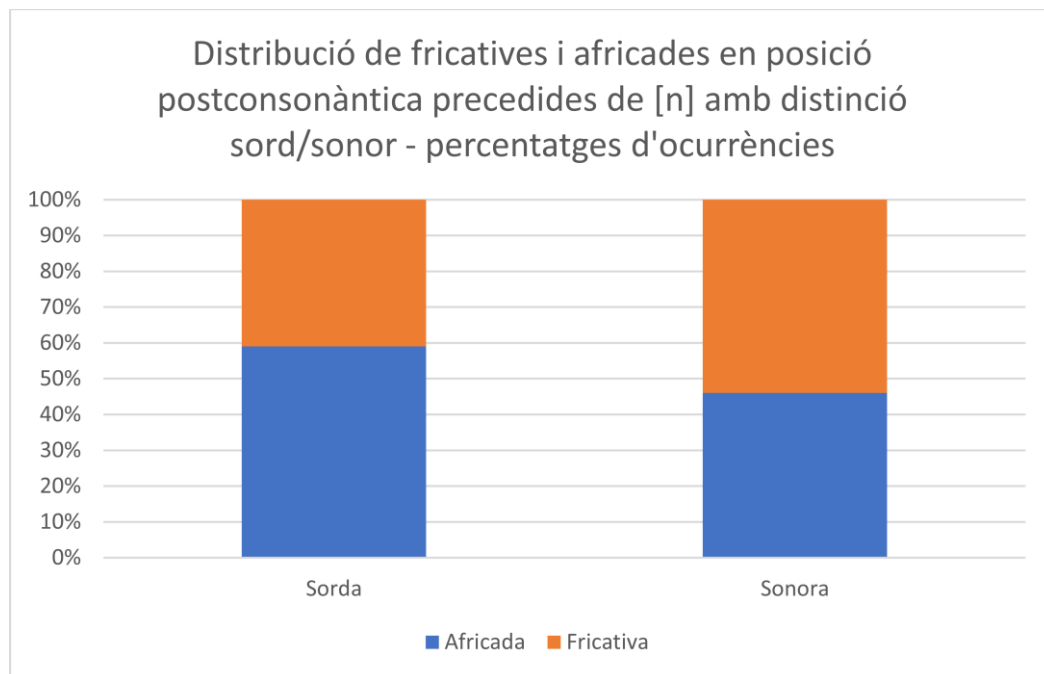

Fig. 11. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició postconsonàntica precedida de [n] segons la sonoritat

8.3.3.3. Posició postconsonàntica precedida de [r]

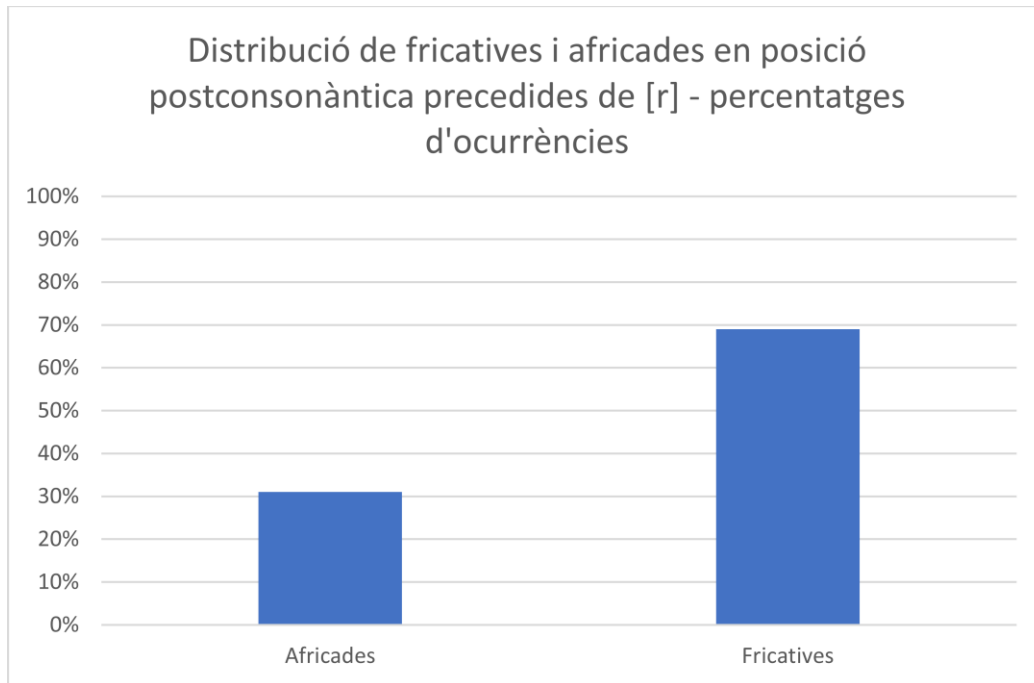

Fig. 12. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició postconsonàntica precedida de [r]

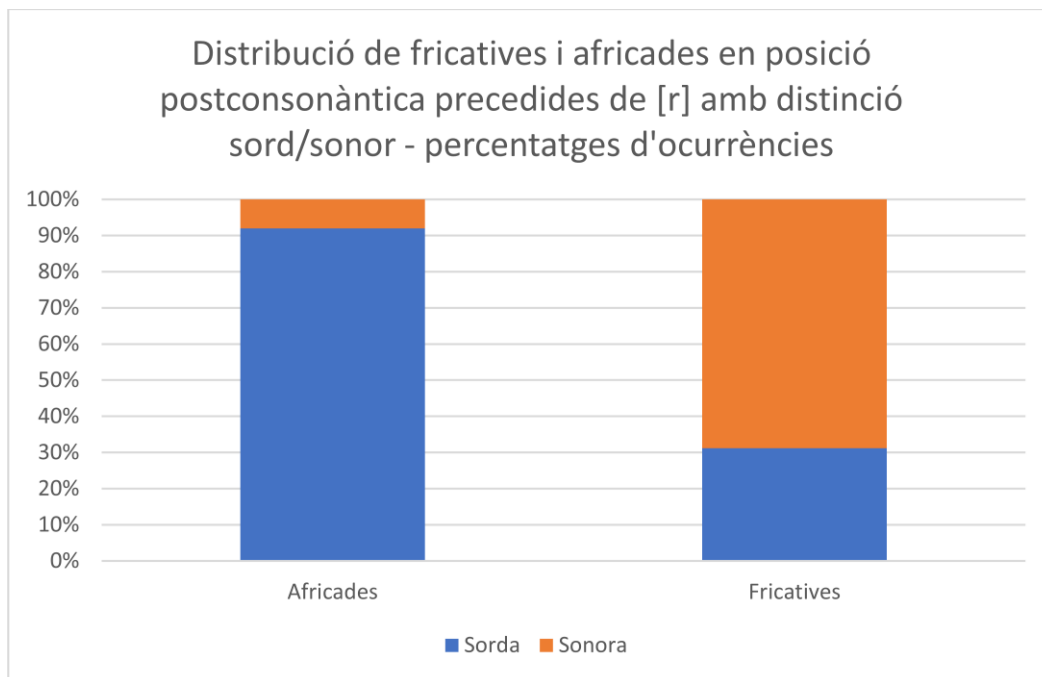

Fig. 13. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició postconsonàntica precedida de [r] segons la sonoritat

8.3.3.4. Posició final absoluta de mot

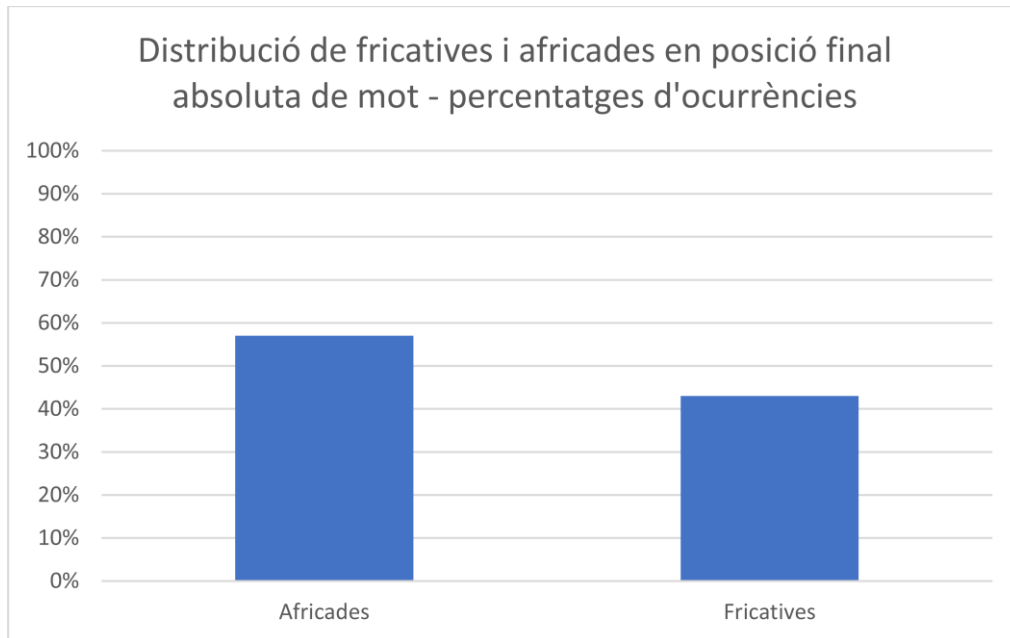

Fig. 14. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en posició final absoluta de mot

8.3.3.5. Sí·l·laba accentuada vs. sí·l·laba no accentuada

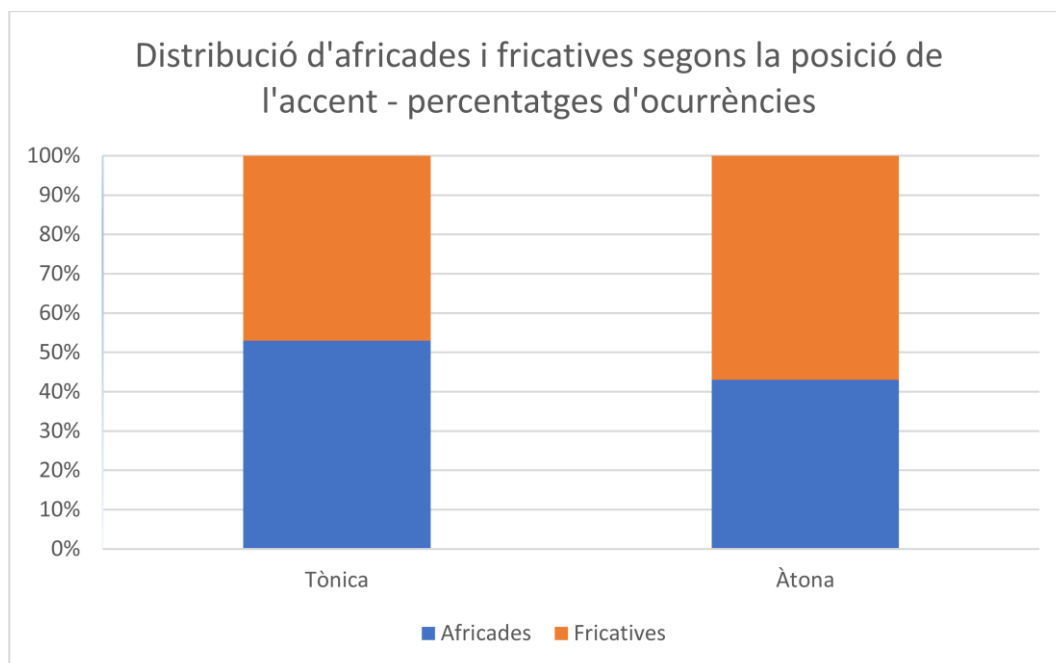

Fig. 15. Percentatge de realitzacions fricatives i africades en sí·l·laba accentuada i sí·l·laba no accentuada

8.3.4. Gènere

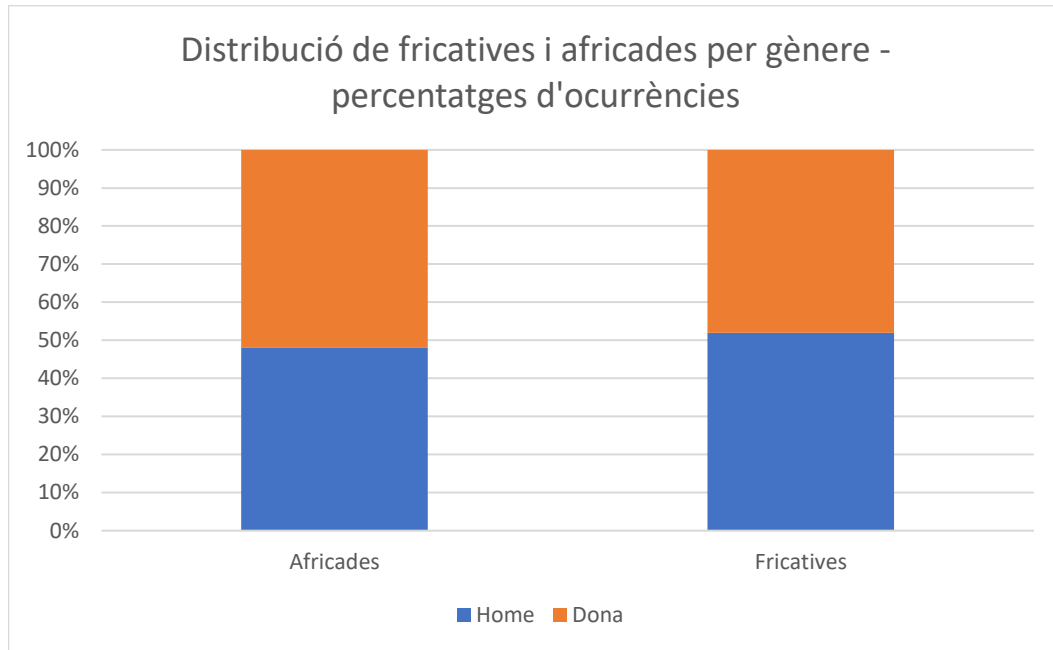

Fig. 16. Percentatge de realitzacions fricatives i africades segons el gènere

8.3.5. Edat

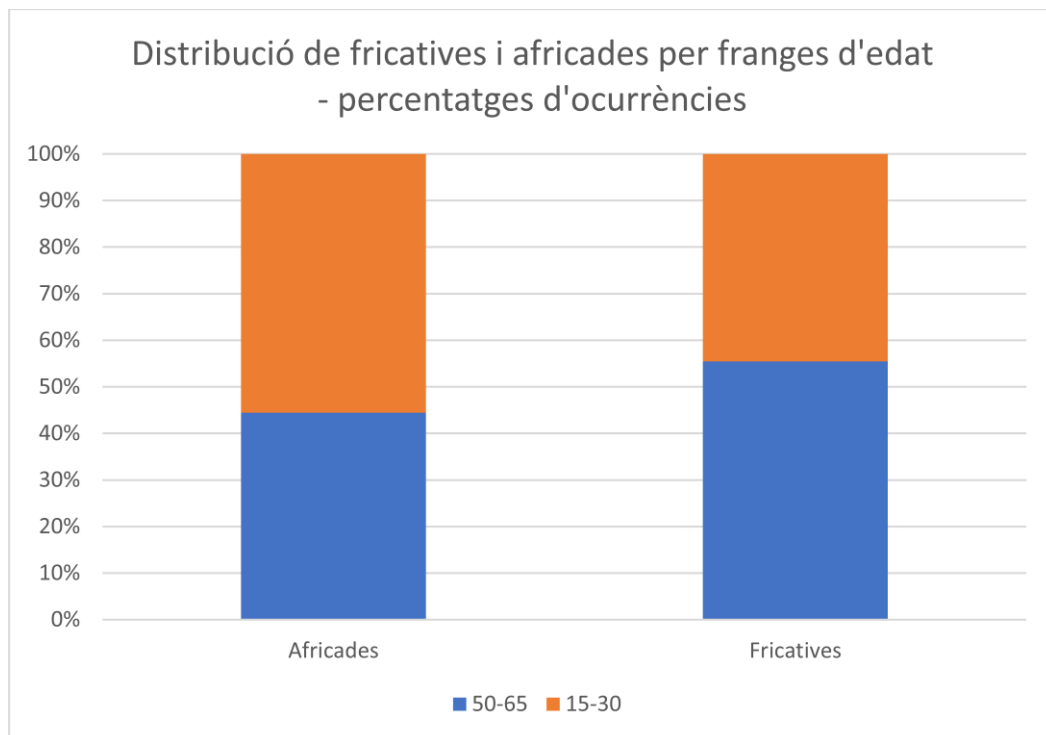

Fig. 17. Percentatge de realitzacions fricatives i africades segons la franja d'edat

8.3.6. Distribució de fricatives i africades en temps aparent

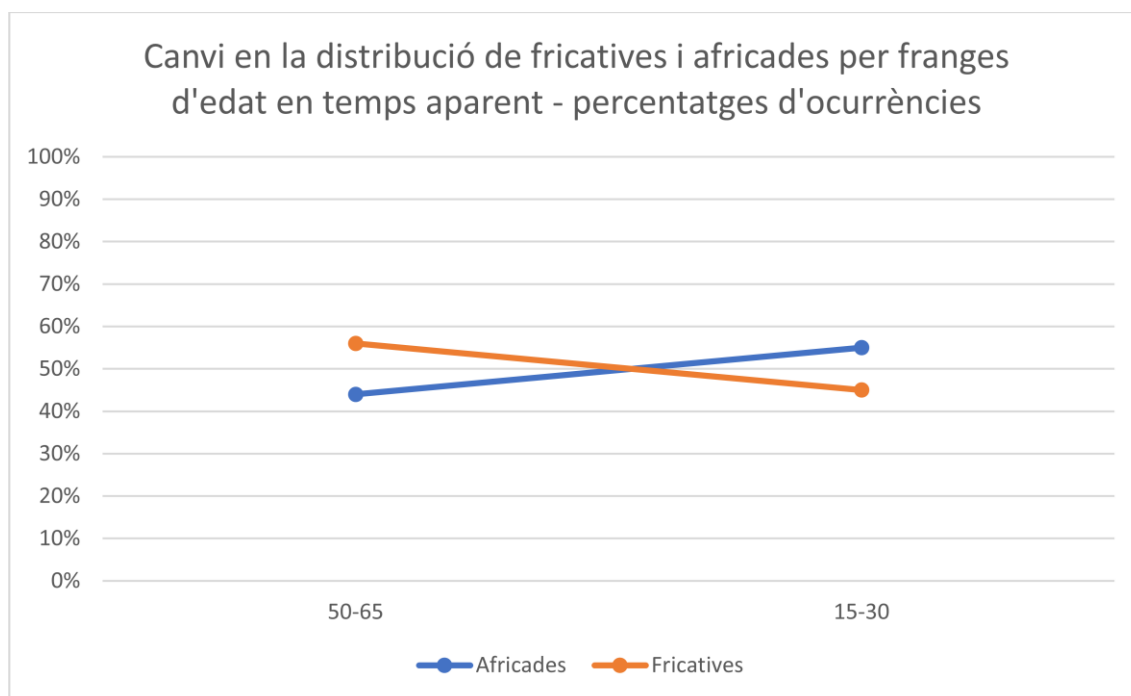

Fig. 18. Percentatge de realitzacions fricatives i africades segons l'edat en temps aparent

Declaració d'autoria

Amb aquest escrit declaro que sóc l'autor/autora original d'aquest treball i que no he emprat per a la seva elaboració cap altra font, incloses fonts d'Internet i altres mitjans electrònics, a part de les indicades. En el treball he assenyalat com a tals totes les citacions, literals o de contingut, que procedeixen d'altres obres. Tinc coneixement que d'altra manera, i segons el que s'indica a l'article 18, del capítol 5 de les Normes reguladores de l'avaluació i de la qualificació dels aprenentatges de la UB, l'avaluació comporta la qualificació de "Suspens".

Barcelona, a 12 de juny del 2020

Signatura: